ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 66ον ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ, 1930. Ἀριθ. 1.

Ὁ Συντάκτης τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς» εὔχεται ἀπὸ καρδίας εἰς τοὺς ἀγαπητοὺς συνδρομητὰς καὶ ἀναγνώστας του πᾶσαν εὐλογίαν καὶ προκοπὴν κατὰ τὸ Νέον Ἔτος 1930.

ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΤΟΥΣ ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Ἡ ἀρχὴ παντὸς ἔτους εἶναι εἷς ἐκ τῶν τακτικῶν ***σταθμῶν*** τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς, μία ***διασταύρωσις τῶν ὁδῶν τοῦ βίου,*** εἰς τὴν ὁποίαν φθάνοντες οἱ ὁδοιπόροι, ἵστανται καὶ ρίπτουσι βλέμμα πρὸς τὰ ***ὀπίσω*** καὶ πρὸς τὰ ***ἔμπρός.***

Καὶ ἡμεῖς σήμερον, ἱστάμενοι ἐπὶ τοῦ κατωφλίου τοῦ νέου ἔτους, δὲν δυνάμεθα νὰ μὴ ρίψωμεν βλέμμα ἐπὶ τοῦ ὀπίσω ἡμῶν δρόμου, πρὶν προχωρήσωμεν ἐπὶ τὰ πρόσω. Δὲν πρέπει δὲ νὰ ἀποχαιρετήσωμεν τὸ παλαιὸν ἔτος, χωρὶς νὰ σκεφθῶμεν ἐπὶ τοῦ διαρρεύσαντος χρόνου καὶ νὰ πορισθῶμεν μαθήματά τινα ἐκ τῆς ἐπισκοπήσεως ταύτης.

Κατὰ τὸ παρελθὸν δωδεκάμηνον πολλὰ πράγματα ὑπῆρξαν ἄξια ἐντυπώσεως εἰς τὴν μνήμην ἡμῶν—πράγματα ἀφορῶντα ὄχι μόνον εἰς τὸ ἄτομον καὶ τὴν οἰκογένειαν ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πατρίδα καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἡμῶν. Ἐὰν δὲ ἐπισκοπήσωμεν ταῦτα ***μὲ τὸ ὄμμα τῆς πίστεως,*** δὲν δυνάμεθα εἰμὴ νὰ διαβλέψωμεν ἐν ἑκάστῳ αὐτῶν τὴν ὁδηγοῦσαν χεῖρα τῆς Θείας Προνοίας καὶ νὰ ἀποκομίσωμεν τὴν σταθερὰν πεποίθησιν ὅτι διετελέσαμεν ὑπὸ τὴν αἰγίδα αὐτῆς.

Ἀπὸ μιᾶς τοιαύτης ἀπόψεως, ἑπομένως, δυνάμεθα μὲ καρδίαν φαιδρὰν νὰ χαιρετήσωμεν τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ νέου ἔτους, καὶ νὰ ἀντλήσωμεν ἐκ τοῦ παρελθόντος ***ἐλπίδα, πίστιν καὶ ἐνίσχυσιν*** πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ ἀγνώστου εἰς ἡμᾶς ***μέλλοντος.***

Ἂς ἐξετάσωμεν λοιπὸν ὁμοῦ τὰ ἐκ τοῦ παρελθόντος ἔτους διδάγματα:

1) Ὡς πρὸς τὴν ***πεῖραν,*** τὴν ὁποίαν ἀπεκτήσαμεν κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα.

2) Ὡς πρὸς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ***ἐπράξαμεν*** καὶ πρὸς ὅσα ***δὲν ἐπράξαμεν.***

3) Ὡς πρὸς ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ὁ Θεὸς ***ἔπραξε δι' ἡμᾶς*** κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο.

Καὶ πρῶτον, ***ἡ πεῖρα τοῦ παρελθόντος ἔτους δὲν ὑπῆρξεν ὁμοιόμορφος.***

Ὅπως διήλθομεν ἡμέρας αἰθρίας καὶ ἡμέρας βροχῆς, ἡμέρας ἡλιολούστους καὶ ἡμέρας παγερὰς καὶ συννεφώδεις, οὕτως ἐναλλὰξ **ἐδοκιμάσαμεν εὐλογίας καὶ πικρίας, χαρὰν καὶ λύπην.** Τὸ παρελθὸν ἔτος ἔφερεν εἴς τινας μὲν εὐτυχίαν, εὐημερίαν, ἱκανοποίησιν τῶν πόνων αὐτῶν, εἰς ἄλλους δὲ στενοχωρίας, ἀποτυχίαν, ἀπογοήτευσιν.

Εἴς τινας ὁ Κύριος ἔδωκε τέκνα, νέους φίλους, νέους οἰκογενειακοὺς δεσμούς. Ἀπ' ἄλλων ἀφήρεσε τοὺς προσφιλεστάτους καὶ ἐπλήρωσε δακρύων τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν ὀδύνης. Ἄλλους ἐπέστεψε μὲ τὰ ἀγαθὰ τῆς ὑγείας καὶ ἄλλους ἔρριψεν εἰς κλίνην ἀσθενείας καὶ πόνων.

Σήμερον οἱ μὲν θεωροῦν ἑαυτοὺς εὐνοηθέντας ὑπὸ τῆς «τύχης», οἱ δὲ νομίζουν ὅτι ὑπῆρξαν τὸ ἀντικείμενον τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ. Σήμερον οἱ μὲν θὰ ὑψώσουν αἶνον καὶ εὐχαριστίαν διὰ τὰ δῶρα τοῦ παρελθόντος ἔτους, οἱ δέ, καὶ ἂν δὲν ἀγανακτοῦν καὶ διαμαρτύρωνται ἐναντίον τῆς Θείας Προνοίας, θὰ ἦναι ὅμως καταβεβλημένοι ὑπὸ λύπης καὶ ἀπελπισίας.

Εἰς ποίαν τῶν δύο τούτων τάξεων ἀνήκομεν ἡμεῖς, φίλοι ἀναγνῶσται;

Εἶναι σήμερον αἱ καρδίαι ἡμῶν εὐχαριστημέναι ἢ δυσηρεστημέναι, εὐγνώμονες ἢ παραπονεμέναι; Εὐλογοῦμεν τὸν Θεόν, ἢ γογγύζομεν κατ' Αὐτοῦ;

Ἐκ τῆς ἀπαντήσεως, τὴν ὁποίαν θὰ δώσωμεν εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην, ἐξαρτᾶται καὶ ἡ κατεύθυνσις τοῦ νέου ἔτους, εἰς τὸ ὁποῖον εἰσερχόμεθα, εἴτε μὲ τὸν Θεόν, εἴτε ἄνευ τοῦ Θεοῦ.

Μὴ λησμονῶμεν, ὅτι **καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ εἶναι ἐκ χειρὸς Θεοῦ.** Μὴ λησμονῶμεν ὅτι τὰ πάντα συντελοῦσιν εἰς τὸ ἀγαθὸν ἐκείνων, οἵτινες φοβοῦνται τὸν Κύριον.

Ἂς προσέξωμεν μήπως αἱ ἀγαθαὶ ἡμέραι τοῦ παρελθόντος ἔτους μᾶς καταστήσουν ὑπερηφάνους, μήπως ἐμπνεύσουν εἰς ἡμᾶς οἴησιν ἢ αὐτοπεποίθησιν, οὕτως ὥστε νὰ μᾶς κάμουν νὰ λησμονήσωμεν τὸν Θεόν.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ Θεὸς δικαίως θέλει παιδεύσει καὶ τιμωρήσει ἡμᾶς κατὰ τὸ νέον τοῦτο ἔτος!

Ἀντιστρόφως, ἐὰν τὸ λῆξαν ἔτος ὑπῆρξε διά τινας ἐξ ἡμῶν ἔτος δοκιμασιῶν καὶ θλίψεων, ἂς μὴ ἐνδώσωμεν εἰς ἀπελπισίαν, ἂς μὴ χάσωμεν τὴν πεποίθησιν καὶ ἐλπίδα ἡμῶν ἐπὶ τὸν Κύριον. Ὁ Κύριος εἶναι ὁ δίδων καὶ ὁ ἀφαιρῶν· ὁ Κύριος ὑψώνει καὶ ὁ Κύριος ταπεινώνει. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ δεχώμεθα καὶ τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακὰ ἐκ τῆς χειρὸς Αὐτοῦ μὲ εὐχαριστίαν καὶ ὑποταγήν, πεποιθότες ὅτι δὲν θέλομεν διαψευσθῆ εἰς τὰς ἐλπίδας ἡμῶν. Ὁ Θεὸς δὲν ἐγκατέλειψε τοὺς ἰδικούς Του κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, οὐδὲ θὰ ἐγκαταλείψῃ αὐτοὺς κατὰ τὸ νέον, εἰς τὸ ὁποῖον εἰσερχόμεθα. Ἰδοὺ τὸ κύριον δίδαγμα τοῦ νέου ἔτους— τὸ δίδαγμα ὅλων τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς ἡμῶν.

2) Ἂς ἀκούσωμεν δὲ καὶ τὸ δεύτερον δίδαγμα τοῦ παρελθόντος ἔτους. ***Μᾶς ὁμιλεῖ περὶ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐπράξαμεν καὶ περὶ ἐκείνων, τὰ ὁποῖα παρελείψαμεν νὰ πράξωμεν.***

Αἱ ἡμέραι τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἂν καὶ ἐξηφανίσθησαν εἰς τὸ ἀχανὲς τῆς αἰωνιότητος, ἐνεγράφησαν ὅμως εἰς τὸ βιβλίον τῆς ἐνθυμίσεως τοῦ Θεοῦ, μεταξὺ

δὲ αὐτῶν δὲν εἶναι οὐδεμία, κατὰ τὴν ὁποίαν νὰ μὴ ἡμαρτήσαμεν, εἴτε ἐν λόγῳ εἴτε ἐν ἔργῳ ἢ τοὐλάχιστον κατὰ διάνοιαν. Ἡ δὲ συνείδησις ἡμῶν ἐπιβεβαιοῖ τοῦτο, ἐλέγχουσα ἡμᾶς, ὅτι δὲν ἐτηρήσαμεν τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, καὶ διαρκῶς ὑπενθυμίζουσα τὰ σφάλματα καὶ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, τὰς πολλὰς καὶ κακὰς ἕξεις, καὶ τὰς προσφιλεῖς ἡμῶν συνηθείας, αἵτινες δὲν εἶναι σύμφωνοι πρὸς τὰς διατάξεις καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα φέρομεν.

Ναί, τὸ παλαιὸν ἔτος μᾶς ὑπενθυμίζει ταῦτα πάντα, καὶ μᾶς ἐλέγχει δι' ἐλλείψεις περὶ τὰ θρησκευτικά μας καθήκοντα· δι' ἀμέλειαν τῆς προσευχῆς· δι' ἀδιαφορίαν πρὸς τὸν Οἶκον τοῦ Θεοῦ, πρὸς τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ πρὸς πᾶν ἄλλο μέσον τῆς θείας χάριτος.

Μᾶς δεικνύει ὅτι ***δὲν ηὐξήθημεν εἰς πνευματικὴν χάριν καὶ δύναμιν*** καὶ ὅτι ἡ διαγωγὴ ἡμῶν δὲν ὑπῆρξεν ὑπόδειγμα Χριστιανικῆς διαγωγῆς. Μᾶς ἐλέγχει διὰ τὴν τάσιν ἡμῶν πρὸς τὴν ***κοσμικότητα,*** πρὸς τὴν ***πλεονεξίαν*** καὶ τὴν ***φιλοπρωτίαν,*** τὴν συγκέντρωσιν καὶ τὴν ἀπορρόφησιν τῆς προσοχῆς καὶ τῶν πόθων ἡμῶν ὑπὸ τῶν πραγμάτων τοῦ παρόντος κόσμου καὶ διὰ τὴν παντελῆ ἀμέλειαν τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν, πρὸ παντὸς δέ, ὅτι ***δὲν ἐζητήσαμεν κυρίως στενοτέραν ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ Θεοῦ*** διὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Μᾶς διδάσκει προσέτι τὸ παλαιὸν ἔτος, ὅτι ***τὰ πάντα εἶναι ματαιότης*** καὶ ὅτι αἱ ἡμέραι τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὡς χόρτος, ὅστις βλαστάνει πρὸς στιγμὴν καὶ ταχέως μαραίνεται.

Μᾶς κηρύττει ὅτι πᾶν ἔτος, τὸ ὁποῖον ἔρχεται καὶ παρέρχεται, εἶναι ***μία βαθμὶς ἐπὶ τῆς κλίμακος τῆς αἰωνιότητος,*** φέρον ἡμᾶς ἓν βῆμα ***πλησιέστερον τοῦ τάφου*** καὶ μᾶς νουθετεῖ ὅπως φροντίσωμεν μετὰ σπουδῆς ***νὰ ζήσωμεν καλλίτερον κατὰ τὸ νέον ἔτος,*** ἵνα ἔχωμεν δελτίον καθαρόν, ἐὰν κληθῶμεν νὰ ἀπέλθωμεν κατὰ τὸ διάστημα αὐτοῦ.

Διότι εἶναι βέβαιον ὅτι ἐξ ὅλων ἐκείνων, ὅσοι εἰσέρχονται σήμερον εἰς τὸ νέον ἔτος, τινὲς δὲν θὰ ἴδωσι τὸ τέλος αὐτοῦ, ἕκαστος δὲ ἐξ ἡμῶν δικαιοῦται καὶ ὀφείλει νὰ σκεφθῇ καὶ νὰ ἐρωτήσῃ: «Μήπως θὰ ἦμαι καὶ ἐγὼ μεταξὺ αὐτῶν;»

Ἀλλ' ἡ ἀπάντησις εἶναι: «***Ἀγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεσθε, διότι δὲν γνωρίζετε πότε ὁ Κύριος ἔρχεται***». Καί: «Ἅπαξ εἶναι ὡρισμένον εἰς τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἀποθάνωσι, ***μετὰ δὲ τοῦτο κρίσις***».

3) Τὸ παλαιὸν ἔτος μᾶς ὁμιλεῖ προσέτι καὶ ***περὶ τῶν εὐλογιῶν, τὰς ὁποίας ὁ Κύριος ἐπεδαψίλευσεν εἰς ἡμᾶς κατὰ τὸ διάστημα αὐτοῦ.***

Μᾶς ὑπενθυμίζει τὰ καλὰ τῶν συγγενικῶν δεσμῶν, τῶν φιλικῶν καὶ κοινωνικῶν σχέσεων, καὶ ὅλα τὰ ἀγαθά, τὰ ὁποῖα ἀπηλαύσαμεν ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἐπικρατήσεως τῶν ἀρχῶν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων. Πρέπει δὲ νὰ χρησιμεύσῃ ἡ σημερινὴ ἡμέρα ὡς ἐπίσημος ἐπετηρίς, κατὰ τὴν ὁποίαν νὰ ἀνανεώσωμεν καὶ τὰς πρὸς ἀλλήλους ὑποχρεώσεις καὶ τὰς πρὸς τὸν Κύριον ὑποσχέσεις ἡμῶν, καὶ νὰ ἐφοδιασθῶμεν μὲ περισσοτέραν ***ὑπομονήν, μακροθυμίαν*** καὶ ***ἀγάπην,*** διὰ τὸ ἐνώπιόν μας ἔτος.

Κυρίως ὅμως, τὸ παλαιὸν ἔτος διακηρύττει ***τὴν μακροθυμίαν καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς,*** ὡς ἄτομα, ὡς οἰκογενείας, ὡς ἐκκλησίαν καὶ ὡς ἔθνος.

Τεκμήρια τούτου εἶναι καὶ αἱ θλίψεις, μὲ τὰς ὁποίας μᾶς ἐπεσκέφθη, καὶ ἡ παρηγορία καὶ ἡ δύναμις, τὰς ὁποίας μᾶς ἐχάρισεν, ὥστε νὰ δυνηθῶμεν νὰ φέρωμεν αὐτάς, οὐ μόνον ἀγογγύστως, ἀλλὰ καὶ μὲ νὶκὴν ὑποταγὴν εἰς τὸ πατρικόν Του θέλημα.

Ὅθεν μὲ ***αἰσθήματα βαθυτάτης εὐγνωμοσύνης*** ἂς εἰσέλθωμεν εἰς τὸ Νέον Ἔτος, καὶ μὲ τὴν σοβαρὰν ἀπόφασιν ὅτι ***θέλομεν ὑπηρετήσει τὸν Θεὸν καὶ Σωτῆρα ἡμῶν κάλλιον ἢ μέχρι τοῦδε*** καὶ ὅτι θέλομεν δεχθῆ ἐκ τῆς χειρὸς Αὐτοῦ, μὲ εὐγνωμοσύνην καὶ ὑποταγήν, πᾶν ὅ,τι ἤθελεν εὐδοκήσει νὰ μᾶς στείλῃ, εἴτε εὐχάριστον, εἴτε δυσάρεστον, ἔχοντες ὡς ὑπόδειγμα ἡμῶν τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ὅστις εἶναι ὁ αὐτὸς ἀμετάβλητος Σωτήρ, φίλος καὶ ὁδηγός, χθές, σήμερον καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Εἴθε ὁ Θεὸς καὶ ἐφέτος νὰ εὐδοκήσῃ, ὅπως διαφυλάξῃ τὴν πατρίδα ἡμῶν ἀπὸ ἐχθρῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἀπὸ ἐμφυλίων ταραχῶν, καὶ ὅπως μᾶς δώσῃ ὅλα τὰ ἀγαθὰ τῆς εἰρήνης.

Εἴθε καὶ ἡ ἁπανταχοῦ τῆς γῆς Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ νὰ αὐξήσῃ εἰς τὴν γνῶσιν καὶ τὴν ἐπίγνωσιν καὶ τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου αὐτοῦ, πρὸς καρποφορίαν καὶ πρὸς εὐλογίαν τῶν καθημένων εἰσέτι ἐν σκότει.

Εἴθε ὁ Κύριος νὰ ἦναι πλησίον ἡμῶν καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας τοῦ νέου ἔτους καὶ καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν, οὕτως ὥστε νὰ ἤμεθα βέβαιοι ὅτι πᾶν ὅ,τι καὶ ἂν συμβῇ εἰς ἡμᾶς, θὰ ἦναι διὰ τὸ ὕψιστον ἡμῶν καλόν.

Ἐν τῷ ὀνόματι λοιπὸν τοῦ Κυρίου ἂς ἀτενίσωμεν μετ' ἐλπίδος εἰς τὸ Νέον Ἔτος.

Χ.

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

«Ὅτε δὲ ἐπλησίασεν ὁ καιρὸς τῶν καρπῶν, ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ πρὸς τοὺς γεωργούς, ἵνα λάβωσι τοὺς καρποὺς αὐτοῦ».

Ματθ. κα'. 34.

Ἡ παραβολὴ αὕτη τοῦ Κυρίου ἡμῶν εἶναι, ὅπως ὅλαι αἱ παραβολαί, ἂς εἴπε, πολὺ διδακτικὴ καὶ ὠφέλιμος. Ἐνταῦθα πρόκειται περὶ ***λογοδοσίας,*** περὶ ***ἀποδόσεως*** μιᾶς ἐργασίας. Γεωργοί τινες ἐμίσθωσαν ἕνα ἀμπελῶνα ἀπὸ τὸν ἰδιοκτήτην καὶ ἀνέλαβον τὴν καλλιέργειαν αὐτοῦ, μὲ τὴν φυσικὴν ὑποχρέωσιν ὅπως κατὰ τὴν συγκομιδὴν τῶν καρπῶν ἀποδώσουν εἰς τὸν ἰδιοκτήτην εἰς εἶδος τὸ μίσθωμα, τὴν τιμὴν τῆς μισθώσεως. Διὰ τοῦτο λέγει τὸ ἀνωτέρω ἐδάφιον ὅτι ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, ὅτε ἐπλησίασεν ἡ συγκομιδή, ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ ἵνα λάβωσι τοὺς καρπούς, τοὺς ἀνήκοντας εἰς αὐτόν.

Ἀκριβῶς δὲ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον εἶναι καὶ δι' ἡμᾶς κατάλληλον τὸ χωρίον τοῦτο, καθ' ἣν στιγμὴν ***εὑρισκόμεθα εἰς τὸ τέλος ἑνὸς ἔτους*** καὶ κάποιος ἀόρατος ἀλλὰ ***πραγματικὸς κύριος*** τῶν διαφόρων κεφαλαίων, μὲ τὰ ὁποῖα εἴμεθα πεπροικισμένοι, ζητεῖ σήμερον νὰ λάβῃ «τοὺς καρποὺς αὐτοῦ».

Ὑπάρχουν μερικοὶ σταθμοὶ εἰς τὴν ζωήν μας, οἱ ὁποῖοι ἐξασκοῦν μίαν τόσῳ μεγάλην ἐπίδρασιν ἐφ' ἡμᾶς, ὥστε δὲν δυνάμεθα ν' ἀπαλλάξωμεν τὰς σκέψεις μας ἀπὸ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἐπιβολήν των. Ἴσως διότι ἔτσι ἐσυνειθίσαμεν, τὸ τέλος ἑκάστου ἔτους ἀσκεῖ ἐπὶ τοῦ πνεύματός μας ἐπιρροὴν ἰσχυράν, ὥστε νὰ μᾶς ἀναγκάζῃ νὰ ρίψωμεν ἓν βλέμμα εἰς τὰ ὀπίσω—εἰς τὸ λῆξαν ἔτος—πρὶν ἢ διασκελίσωμεν—ἂν θὰ μᾶς ἐπιτρέψῃ τοῦτο ὁ Θεὸς—τὸ κατώφλιον τοῦ νέου ἔτους. Ἂς ἐξετάσωμεν λοιπὸν τὸ προκείμενον θέμα ὑπὸ τὰς ἀκολούθους ἀπόψεις:

1. ***Τὸ ἐμπεπιστευμένον ἡμῖν κεφάλαιον.***

2. ***Τὸ τέλος ἑνὸς ἔτους.***

3. ***Ὁ ἀπολογισμός, ἡ ἀπόδοσις.***

* * *

1. ***Τὸ κεφάλαιον.*** Ἂς μὴ νομίσῃ τις ὅτι πρόκειται περὶ χρηματικοῦ κεφαλαίου, διότι τοιαῦτα κεφάλαια οὐδεὶς σήμερον ἐμπιστεύεται εἰς ἄλλον, ἀλλὰ προσπαθεῖ ὅποιος τὰ ἔχει νὰ τὰ διαχειρισθῇ ὁ ἴδιος—καλῶς ἢ κακῶς—καὶ νὰ ἐξασφαλίσῃ δι' ἑαυτὸν κέρδος καὶ ἔπαινον ἐκ μέρους τοῦ κόσμου.

Τὸ περὶ οὗ πρόκειται ἐδῶ κεφάλαιον εἶναι μὲν ὑλικὸν ἐν μέρει, κυρίως ὅμως καὶ οὐσιαστικῶς ἠθικόν. Οὗτος εἶναι ὁ ἀμπελὼν (κατὰ τὴν ἐκδοχὴν τοῦ ἐδαφίου μας ἐκ τῆς παραβολῆς), τὸν ὁποῖον ὀφείλομεν νὰ καλλιεργήσωμεν.

Τὸ ὑλικὸν μέρος εἶναι πάντα ὅσα μᾶς χορηγεῖ ἡ σωματική μας κατάστασις—ἀρτιμέλεια, ὑγίεια, ζωή. Τὸ ἠθικὸν μέρος τοῦ κεφαλαίου περιλαμβάνει πάντα τὰ λοιπὰ—δηλ. νοῦν, πνεῦμα, εὐκαιρίας, χαρακτῆρα Χριστιανικόν, δραστηριότητα.

Τὰ ἐφόδια ταῦτα μᾶς δίδονται οὐχὶ πρὸς στολισμὸν ἢ καύχημα ἡμῶν. Οὔτε διὰ νὰ κρύψωμεν αὐτὰ φιλαργύρως ἐντὸς ἀσφαλοῦς τινος ἀποθήκης—ὅπως εἰς τὴν παραβολὴν τῶν ταλάντων ἐκεῖνος ὁ ἀχρεῖος δοῦλος ἔκρυψεν τὸ τάλαντόν του εἰς τὴν γῆν, περιτυλίξας αὐτὸ εἰς μανδήλιον.

Τὸ κεφάλαιον ἐδόθη εἰς ἡμᾶς πρὸς ***χρῆσιν***, πρὸς ***διαχείρισιν.*** Μᾶς ἐδόθη ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ λήξαντος ἤδη ἔτους πρὸς σύντονον καλλιέργειαν.

Εἶναι λοιπὸν φυσικὸν νὰ ἐξετάσωμεν πῶς ἐγένετο ἡ χρησιμοποίησις ἢ διαχείρισις τοῦ κεφαλαίου τούτου. Ἕκαστος ἐξ ἡμῶν γνωρίζει περίπου πῶς εἰργάσθη. Ἂς μὴ νομίσῃ δὲ τις ὅτι ἔχει τοιαύτην κυριότητα ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου του τούτου, ὥστε νὰ ἦναι ἀσύδοτος, ἐλεύθερος καὶ ἀπηλλαγμένος παντὸς ἐλέγχου. Ἡ ἐποχή, καθ' ἣν ζῶμεν, εἶναι μία ἀπόδειξις τρανοτάτη ὅτι οὐδεὶς εἶναι ἀσύδοτος, οὐδεὶς ἀνεξέλεγτος, οὐδεὶς ὑπεράνω τοῦ νόμου εἰς βαθμὸν ὥστε νὰ διαφύγῃ τὴν λαβίδα αὐτὴν τοῦ ἐλέγχου. Ἡ ἐποχὴ τῶν «Ἐλέῳ Θεοῦ» βασιλέων ἢ αὐτοκρατόρων παρῆλθεν ἀνεπιστρεπτεί. Ἀπὸ τοῦ ἀνωτάτου μέχρι τοῦ κατωτάτου ἀξιωματούχου ὅλοι εἶναι ὑπόλογοι διὰ πᾶσαν αὐτῶν διαχείρισιν. Καὶ τοῦτο διότι «μέλη εἴμεθα ἀλλήλων», ὡς λέγει ὁ Παῦλος. Τὴν ζωήν, τὴν ὁποίαν ζῶμεν ἐν τῷ κόσμῳ, δέον νὰ τὴν καλλιεργῶμεν κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ ἀπολαύσωμεν φυσικῶς καὶ ἠθικῶς τὴν πληρότητα αὐτῆς, νὰ ἀπολαμβάνωμεν τῶν ἀγαθῶν της, ἀλλὰ καὶ νὰ τὴν δαπανῶμεν πρὸς αὔξησιν ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων. Τὸ αὐτὸ δέον

νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῆς σωματικῆς μας εὐεξίας καὶ ὑγείας. Εἴμεθα οἱ παράγοντες τῆς μελλούσης γενεᾶς καὶ ὀφείλομεν εὔρωστον καὶ ὑγιᾶ γενεὰν νὰ παραδώσωμεν εἰς τὸ ἔθνος, εἰς τὴν Πατρίδα, εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, εἰς τὴν Κοινωνίαν μας, εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ὁλόκληρον. Ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν, ἡ μέλλουσα γενεὰ σωματικῶς δέον νὰ ἦναι εὐτυχὴς διὰ τῆς εὐρωστίας καὶ τῆς ὑγίειας αὐτῆς.

Ἡμεῖς ὅμως δὲν πιστεύομεν εἰς μόνην τὴν σωματικὴν εὐεξίαν καὶ εὐτυχίαν, ἀλλ' ἀποβλέπομεν εἰς ὑψηλοτέραν καὶ πραγματικωτέραν εὐδαιμονίαν, ἡ ὁποία στηρίζεται εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ χρησιμοποίησιν τῶν ἠθικῶν κυρίως κεφαλαίων τοῦ ἀνθρώπου. Κατὰ τὴν ἀντίληψιν ἡμῶν ***αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη ἀληθὴς εὐδαιμονία***, ἡ ὁποία ἐξασκεῖ καὶ ἐπὶ τῆς σωματικῆς καταστάσεως σπουδαίαν ἐπίδρασιν. Ὁ νοῦς ἡμῶν εἰς τί ἠσχολήθη ἐπὶ ἓν ὁλόκληρον ἔτος; Ἡ κακία, μὲ τὴν ὁποίαν εἴμεθα ζυμωμένοι, δὲν χάνει ποτὲ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπιβάλῃ τὰς ἀπόψεις των της, παρασύρουσα ἡμᾶς εἰς παντὸς εἴδους σκέψεις καὶ πράξεις καὶ λόγους. Ἀδικίαι, μίση, αἰσχρότητες, ὑπερηφάνειαι, ἐκδικήσεις, ψεύδη, κλοπαί, ἀπάται, ἔριδες καὶ τὰ τοιαῦτα, τόσον συχνὰ ἀπασχολοῦν τὸν νοῦν μας, ὥστε καταντᾷ νὰ μὴ δίδωμεν τὴν ἐλαχίστην σημασίαν εἰς ταῦτα. Ἐν τούτοις, ἀπὸ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα φιλοξενοῦμεν εἰς τὰς διανοίας καὶ τὰς καρδίας ἡμῶν, προέρχονται αἱ ἐκβάσεις τῆς ζωῆς μας (Παροιμ. δ'. 23). Ὁποίαν τινα χρῆσιν ἐκάμομεν τοῦ νοῦ, τῶν εὐκαιριῶν, τοῦ χαρακτῆρος, τῶν πνευματικῶν μας κεφαλαίων.

2. ***Τὸ τέλος τοῦ ἔτους.*** Ὁ Ἐκκλησιαστὴς λέγει: «Κάλλιον τὸ τέλος τοῦ πράγματος παρὰ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ» (ζ'.8). Ὁ Ἐκκλησιαστής, ἂν καὶ φαίνεται ὁ μᾶλλον ἀπαισιόδοξος τῶν ἱερῶν συγγραφέων, ἐν τούτοις εἰς τὸ ἐδάφιον τοῦτο μᾶς λέγει μίαν ἀπὸ τὰς θετικωτέρας ἀληθείας. Τὸ τέλος ἀναγκαίως φέρει ἐνώπιόν μας ὅλα τὰ προηγούμενα πράγματα—εὐκαιρίας, ἐπεισόδια τῆς ζωῆς, περιστάσεις δράσεως καὶ ἐνεργείας, μάλιστα δὲ ἀπὸ τοῦ ἀσφαλοῦς μᾶς ἐπιτρέπει νὰ ἐξετάσωμεν τὸ παρελθόν, εἴτε μακρὸν ὑπῆρξε τοῦτο εἴτε βραχύ.

Ὅταν διερχώμεθα κάποιον ἐπικίνδυνον μέρος ἢ μίαν τρικυμιώδη θάλασσαν ἢ τὴν διαχείρισιν μιᾶς δυσκόλου ἐργασίας ἢ τὴν ἔκβασιν μιᾶς λεπτῆς ὑποθέσεως, μόνον ἀφοῦ φθάσωμεν εἰς τὸ τέλος δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν κἄτι τι θετικόν, διότι διήλθομεν τὴν ἐπικίνδυνον διάβασιν καὶ παρῆλθεν ἡ τρικυμία ἢ ἐτελείωσεν ἡ ἐργασία καὶ ἐξεδικάσθη ἡ ὑπόθεσις καὶ τὸ ἀποτέλεσμα εὑρίσκεται πρὸ ἡμῶν. Αὐτὴν τὴν ἔννοιαν ἔχει ὑπ' ὄψει ὁ Ἐκκλησιαστής, ὅταν λέγῃ ὅτι τὸ τέλος εἶναι κάλλιον παρὰ τὴν ἀρχήν. α') Διότι ἐκ τοῦ τετελεσμένου δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν τὸ παρελθόν. β') Διότι δυνάμεθα νὰ παρουσιάσωμεν κἄτι θετικὸν ὡς ἀποτέλεσμα, περὶ τοῦ ὁποίου δὲν ἤμεθα βέβαιοι κατὰ τὴν ἀρχήν· καὶ γ') Διότι μᾶς δίδεται ἡ εὐκαιρία νὰ συγκεντρώσωμεν ὅλας τὰς ἐπιτυχίας ἢ ἀποτυχίας καὶ νὰ ρυθμίσωμεν ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν τὰς ἐνεργείας ἡμῶν κατὰ τὸ ἑπόμενον ἔτος ἢ τὸ ἐπίλοιπον τῆς ζωῆς μας. Τὸ κυριώτερον ὅμως σήμερον ζήτημα εἶναι ἡ ***εὐκαιρία,*** ἡ ὁποία χορηγεῖται εἰς ἡμᾶς διὰ τὴν αὐστηρὰν ἐξέλεγξιν τοῦ παρελθόντος.

Ἐὰν τοῦτο ἦναι συντελεστικὸν εἰς τὴν προαγωγὴν τῶν κοσμικῶν μας συμφερόντων, διὰ τὰ πνευματικά μας πράγματα εἶναι σωτήριον.

Ὁ Κύριος ἡμῶν, ὅστις μᾶς ἐπροίκισε μὲ τόσα δῶρα καὶ μὲ τόσα χαρί-

σματα, εἰς τὸ ***τέλος*** τοῦ ἔτους, ὅπως καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς μας τῆς ἐπιγείου, θὰ ζητήσῃ λόγον ἀπὸ ἕνα ἕκαστον ἐξ ἡμῶν.

Εἶναι δὲ εὐτύχημα ὅτι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θὰ γίνῃ μίαν ἡμέραν τελεσιδίκως καὶ ἀμετακλήτως ἐπὶ μιᾶς ὁλοκλήρου ζωῆς, γίνεται σήμερον ἐπὶ ἑνὸς σχετικῶς μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος, εἰς τὸ τέλος ἑνὸς μόνον ἔτους, ὥστε νὰ δυνάμεθα νὰ προλάβωμεν μεγάλας καὶ ἀνεπανορθώτους καταστροφὰς διὰ ἑαυτοὺς καὶ διὰ τοὺς πέριξ.

Ἂς ἀνοίξωμεν σήμερον ἐνώπιον τοῦ Χριστοῦ τὸ βιβλίον τῆς ποιότητός μας—τὸ φύλλον ποιότητος, ὅπως λέγουν εἰς τὸν στρατόν—τὸ τί ἐσκέφθημεν, τί εἴπομεν, τί ἐπράξαμεν—διὰ νὰ μὴ ἀναγκασθῇ Ἐκεῖνος εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς μας ν' ἀνοίξῃ τὸ βιβλίον αὐτό, ὁπότε ἡ καταδίκη μας θὰ ἦναι βεβαία.

Ἐβλάψαμεν κανένα διὰ τῶν σκέψεων ἢ διὰ τῶν λόγων ἢ διὰ τῶν πράξεών μας; Ἐγενόμεθα σκάνδαλον εἰς κανένα ὥστε νὰ μὴ δυνάμεθα οὔτε νὰ τῷ ὁμιλήσωμεν περὶ τοῦ Χριστοῦ ἢ νὰ μὴ δύναται αὐτὸς νὰ προσέλθῃ εἰς τὸν Χριστόν, λόγῳ τῶν ἠθικῶν ἐμποδίων τὰ ὁποῖα τῷ ἐδημιουργήσαμεν ἡμεῖς;

Γνωρίζομεν ἑαυτοὺς καὶ ὅταν ἤμεθα μόνοι, εἰς τὸ ταμεῖόν μας, εἰς τὸ δωμάτιόν μας, λέγομεν εἰς τὸν ἑαυτόν μας τὴν ἀλήθειαν, διότι δὲν δυνάμεθα νὰ κρυφθῶμεν ἀπὸ ἡμᾶς αὐτούς.

Τώρα, εἰς τὸ τέλος ἑνὸς ἔτους, δυνάμεθα νὰ θέσωμεν τὸν δάκτυλόν μας ἐπὶ μιᾶς ἑκάστης ἡμῶν παραβάσεως, παρεκτροπῆς, πτώσεως, ἁμαρτίας καὶ ἐνόσῳ ὑπάρχει πνοὴ εἰς τοὺς μυκητῆρας ἡμῶν δυνάμεθα νὰ ζητήσωμεν ἐπανόρθωσιν δι' εἰλικρινοῦς μετανοίας καὶ συμμορφώσεως εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ἂς μὴ σκληρύνωμεν τὰς καρδίας μας. Ἂς μὴ ζητήσωμεν νὰ δικαιολογηθῶμεν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· ἂς μὴ θέλωμεν νὰ συγκαλύψωμεν τὴν ἐνοχήν μας. Τὰ γεγονότα εἶναι ἁπτὰ ἐνώπιόν μας.

Μία εἰλικρινὴς μετάνοια εἶναι εὐπρόσδεκτος παρὰ τῷ Θεῷ, χωρὶς τοῦτο νὰ σημαίνῃ ὅτι, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς εἶναι Θεὸς συγχωρῶν τὴν ἁμαρτίαν καὶ ρίπτων εἰς λήθην τὴν ἐνοχήν μας, διὰ τοῦτο δυνάμεθα νὰ ἐξακολουθήσωμεν νὰ ἁμαρτάνωμεν καὶ νὰ παραβαίνωμεν τὰς ἐντολὰς καὶ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ. Ὄχι, μυριάκις ὄχι.

Ἐὰν ὁ Θεὸς δέχεται τὴν εἰλικρινῆ μετάνοιαν ἑνὸς ἁμαρτωλοῦ—χάριν τοῦ Χριστοῦ—τὴν δέχεται μὲ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ὁ μετανοήσας καὶ πιστεύσας καὶ ὁμολογήσας τὸν Χριστὸν ὡς σωτῆρα καὶ ἀναγεννηθεὶς διὰ τῆς χάριτός Του, θὰ ἀποχωρισθῇ τοῦ λοιποῦ τελείως ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν καὶ θὰ ζῇ ἐν διαρκεῖ ἐπικοινωνίᾳ μετὰ τοῦ Χριστοῦ.

«Τεκνία μου, λέγει ὁ Ἰωάννης, ταῦτα σᾶς γράφω διὰ νὰ μὴ ἁμαρτήσητε. Καὶ ἐάν τις ἁμαρτήσῃ, ἔχομεν παράκλητον πρὸς τὸν Πατέρα, Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν δίκαιον» (Α΄. Ἰωάν. β΄. 1).

3. ***Ὁ ἀπολογισμός, ἡ ἀπόδοσις.*** Εἶναι δίκαιον, δικαιότατον, ἐκεῖνος ὅστις μᾶς ἐμπιστεύεται μίαν οἱανδήποτε ἐργασίαν, νὰ ζητήσῃ τὴν ἀπόδοσιν τῆς ἐργασίας ταύτης.

Κατὰ τὴν προκειμένην παραβολὴν ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ «διὰ νὰ λάβωσι τοὺς καρποὺς αὐτοῦ».

῞Ο,τι ἔπραξεν ὁ κύριος τοῦ ἀμπελῶνος, πράττει ὁ Θεός εἰς τὸ τέλος ἑκάστου ἔτους, ζητῶν ἀπὸ ἑνὸς ἑκάστου ἐξ ἡμῶν τὸν καρπόν μας, τὴν ἀπόδοσίν μας διὰ τὸ διαρρεῦσαν ἔτος. Ὁ καρπὸς οὗτος δὲν ἔχει καμμίαν σχέσιν μὲ τὸν πνευματικὸν φόρον, τὸν ὁποῖον ὡς μέλη Ἐκκλησίας ἔχομεν ὑποχρέωσιν νὰ δώσωμεν εἰς τὸν Κύριον. Ὁ καρπός, τὸν ὁποῖον ὁ Κύριος ζητεῖ, εἶναι ἡ ἀπόδοσίς μας εἰς πνευματικὴν δρᾶσιν ὑπὲρ τοῦ Κυρίου. Ἡ πνευματικὴ αὐτὴ δρᾶσις δὲν σημαίνει μόνον μὲ πόσους ἀνθρώπους ὡμιλήσαμεν περὶ θρησκευτικῶν πραγμάτων, ἀλλὰ σημαίνει καὶ κυρίως μάλιστα τὸ ἑξῆς: Εἰς πόσους ἀνθρώπους ἐπεδείξαμεν τὸν γνήσιον Χριστιανικὸν χαρακτῆρα, τὴν εἰλικρινῆ Χριστιανικὴν ζωήν, διὰ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ χαρακτῆρος ἡμῶν. Ἔτι δὲ μᾶλλον μέχρι τίνος βαθμοῦ ηὐξήθημεν ***ἡμεῖς οἱ ἴδιοι*** εἰς ὁμοιότητα πρὸς τὸν Χριστόν, ὥστε νὰ δυνάμεθα νὰ παραστήσωμεν τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ ζωῇ μας.

Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ εἶναι ὅτι ὀφείλομεν νὰ φθάσωμεν εἰς τὸ μέτρον τῆς ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸς εἶναι ὁ βαθμὸς τῆς καρποφορίας μας. Καὶ τὸ φυσικὸν ἐρώτημα εἶναι: Ἔχομεν νὰ ἐπιδείξωμεν εἰς τὸ τέλος τοῦ ἔτους καμμίαν σταθερὰν καὶ πραγματικὴν αὔξησιν εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο;

Πρὸ πάσης ἄλλης καρποφορίας, τὴν ὁποίαν ζητεῖ ὁ Θεὸς ἀφ' ἡμῶν, προέχει αὐτή, πᾶσα δὲ ἄλλη ἕπεται. Καὶ ὁ λόγος εἶνε προφανής. Ἐὰν ἡμεῖς αὐτοὶ δὲν ηὐξήθημεν, δὲν ἐμεγαλώσαμεν ἐν τῷ Χριστῷ, πῶς θὰ γίνωμεν αἴτιοι αὐξήσεως εἰς τοὺς ἄλλους; Ἐὰν ἡμεῖς δὲν ἔχωμεν, τί θὰ δώσωμεν εἰς τοὺς ἄλλους; Ἐὰν ἡμεῖς δὲν ἤμεθά τι, τί θ' ἀπαιτήσωμεν ἀπὸ τοὺς ἄλλους;

Ἔπειτα ἔρχεται ἐκείνη ἡ ἄλλη καρποφορία: Πόσοι ἄνθρωποι χάριν ἡμῶν ἐδόξασαν τὸν Θεόν, ἐγνώρισαν τὸν Χριστὸν ἢ ἐστράφησαν πρὸς Αὐτὸν ἐκ τοῦ κόσμου, ἐγκαταλείψαντες τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸ φρόνημα τοῦ κόσμου;

῞Οπως ἐλέγομεν ἀνωτέρω περὶ τῶν λόγων τοῦ Ἐκκλησιαστοῦ, μία αἰτία, διὰ τὴν ὁποίαν τὸ τέλος εἶναι καλλίτερον παρὰ τὴν ἀρχήν, εἶναι ὅτι μᾶς δίδεται ἡ εὐκαιρία νὰ συγκεντρώσωμεν ὅλας τὰς ἀποτυχίας ἢ ἐπιτυχίας τοῦ παρελθόντος καὶ νὰ ρυθμίσωμεν ἀναλόγως τὰ τοῦ μέλλοντος. Δυνάμεθα ἐντεῦθεν ἀσφαλῶς νὰ ἐξεύρωμεν τί πρέπει νὰ πράξωμεν κατὰ τὸ μέλλον.

Εἶναι ἀναμφισβητήτως μία μεγάλη εὐλογία καὶ χάρις τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἔχομεν τὸν σταθμὸν τοῦτον, διὰ νὰ ἀνασκοπήσωμεν τὸ παρελθὸν καὶ νὰ στραφῶμεν εἰς τὰ πρόσω—νὰ ἀφήσωμεν τὸ παρελθόν, ἀφοῦ πρῶτον ἐξελέγξωμεν αὐτὸ αὐστηρῶς ἀπὸ ἀπόψεως πνευματικῆς καρποφορίας.

Τὰ ἔτη παρέρχονται, ἀναγνῶστα, μὲ ταχύτητα ἀστραπιαίαν. Δὲν γνωρίζομεν πόσα ἔτη θὰ διανύσωμεν ἀκόμη. Εἶναι καιρός, πρὶν ἢ ἀφήσωμεν τὸ 1929, τὸ ὁποῖον ἀνεπιστρεπτεὶ ἀπέρχεται εἰς τὴν αἰωνιότητα, μὲ ἐπιμέλειαν καὶ μὲ αὐστηρότητα νὰ ἐρωτήσωμεν ἑαυτούς:

α´) Τί ἐλάβομεν ἀπὸ τὸν Κύριον κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος καὶ πῶς τὸ ἐχρησιμοποιήσαμεν;

β´) Ποῖος ὑπῆρξεν ὁ θετικὸς καρπὸς τῆς ζωῆς μας ἐν γένει;

γ´) Πῶς θέλομεν νὰ κανονίσωμεν τώρα τὰ τῆς ζωῆς μας; Μὲ τὸν Χριστὸν εἰς τὴν καρδίαν καὶ εἰς τὴν ζωήν μας, ἢ μὲ τὸν κόσμον παρασύροντα ἡμᾶς εἰς

τὴν καταστροφὴν καὶ εἰς τὸν ὄλεθρον; Ὁ Χριστὸς εἶναι ἡ ἀσφάλειά μας. Ὁ Χριστὸς εἶναι τὸ μόνον καταφύγιόν μας εἰς πᾶσαν περίστασιν, κυρίως δὲ τώρα ὅταν αἱ ἀποτυχίαι τοῦ παρελθόντος ἔτους καλοῦσιν ἡμᾶς νὰ λάβωμεν στάσιν καὶ ἀπόφασιν ὑπὲρ τοῦ Χριστοῦ, ἡ πρὸς τὸν ὁποῖον ὑποταγὴ ἡμῶν ὄχι μόνον ὑπόσχεται ἡμῖν μέλλουσαν εὐδαιμονίαν, ἀλλὰ καθιστᾷ εὐδαίμονα καὶ εὐτυχῆ καὶ τὴν παροῦσαν ἡμῶν ζωὴν ἐν Αὐτῷ. Ἂς λάβωμεν λοιπὸν τὴν θέσιν ἡμῶν πλησίον Αὐτοῦ καὶ ἂς ἤμεθα βέβαιοι ὅτι μόνον ***μετ' Αὐτοῦ*** θὰ φθάσωμεν ἀσφαλῶς εἰς τὴν ἔνδοξον οὐράνιον μακαριότητα. Ἀμήν.

Π. Γ. Λογγινίδης

ΟΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

(Συνέχεια)

Εὐσέβιος (260—340 μ. Χρ.)

Κατὰ τὸν 3ον καὶ 4ον αἰῶνα ἔχομεν διαφόρους ἐπιφανεῖς ἄνδρας ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ, φέροντας τὸ ὄνομα Εὐσέβιος, καὶ καλὸν εἶναι νὰ τοὺς διακρίνωμεν ἀπ' ἀλλήλων, διότι πάντες ἦσαν σχεδὸν σύγχρονοι. Οὕτω λ.χ. ἔχομεν τὸν ἐπίσκοπον Λαοδικείας Εὐσέβιον, ἀποθανόντα περὶ τὸ ἔτος 268, τὸν ἐπίσκοπον Ρώμης Εὐσέβιον (309), τὸν ἐπίσκοπον Ἐμέσης Εὐσέβιον, ἀποθανόντα περὶ τὸ 360 μ. Χρ., τὸν ἐπίσκοπον Νικομηδείας Εὐσέβιον, ἀποθανόντα περὶ τὸ 341, Εὐσέβιον τὸν ἐπίσκοπον Οὐερκέλλων τῆς Ἰταλίας, ἀποθανόντα τῷ 371, Εὐσέβιον τὸν ἐπίσκοπον Σαμοσατῶν, ἀποθανόντα τῷ 380, καὶ ***Εὐσέβιον τὸν ἐπίσκοπον Καισαρείας***, περὶ οὗ διαλαμβάνομεν κατωτέρω.

Ὁ Εὐσέβιος οὗτος, γνωστὸς συνήθως ὑπὸ τὸ ὄνομα ***Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου*** [1], ἐγεννήθη περὶ τὸ ἔτος 260—265 μ. Χρ. ἐν Παλαιστίνῃ, πιθανῶς ἐν Καισαρείᾳ. Ἐκπαιδευθεὶς εἰς πᾶσαν τὴν θύραθεν παιδείαν, ἐπεδόθη ἔπειτα εἰς τὴν μελέτην τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ τῶν συγγραμμάτων τῶν πρὸ αὐτοῦ Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Αἱ μελέται αὗται διεξήχθησαν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ πρεσβυτέρου Παμφίλου, ὅστις ἦτο κάτοχος θαυμασίας βιβλιοθήκης καὶ εἶχε συνάξει περὶ ἑαυτὸν κύκλον μαθητῶν διὰ τὴν μελέτην καὶ ἀντιγραφὴν τῶν Ἱερῶν Γραφῶν.

Κατὰ τὸν ἐπὶ Διοκλητιανοῦ μέγαν διωγμόν, ὁ Εὐσέβιος, πρεσβύτερος τότε διατελῶν, παρέμεινεν ἐν Καισαρείᾳ, ἐνισχύων εἰς τὸ μαρτύριον πολλοὺς τῶν Χριστιανῶν ὁμολογητῶν. Μεταξὺ τούτων ἐφυλακίσθη (307 μ. Χρ.) καὶ ὁ ἀγαπητὸς αὐτοῦ φίλος καὶ διδάσκαλος Πάμφιλος, τὸν ὁποῖον παρηκολούθησεν εἰς τὴν φυλακὴν καὶ συνειργάσθη μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν σύνταξιν μιᾶς ἀπολογίας ὑπὲρ τοῦ Ὠριγένους εἰς 5 βιβλία. Ὅτε δὲ τῷ 309 ὁ Πάμφιλος ὑπέστη μαρτυρικὸν

[1] Ὀνομασθεὶς οὕτω οὐχὶ ἀπὸ πατρὸς Παμφίλου, ἀλλὰ ἀπό τινος πρεσβυτέρου τῆς Ἐκκλησίας Καισαρείας Παμφίλου, ὃν ὑπερηγάπα, καὶ τοῦ ὁποίου προσέλαβε τὸ ὄνομα ὡς ἐπώνυμον, μετὰ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον αὐτοῦ.

θάνατον, ὁ Εὐσέβιος ἀπῆλθεν εἰς Τύρον, ὅπου ἔκρυψεν αὐτὸν ὁ φίλος αὐτοῦ ἐπίσκοπος Παυλῖνος, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Αἴγυπτον, ὅπου ἐφυλακίσθη καὶ αὐτὸς ἐπί τινα χρόνον, ὕστερον δὲ ἀπελύθη (²).

Μετὰ τὴν κατάπαυσιν τοῦ διωγμοῦ ὁ Εὐσέβιος ἐπέστρεψεν εἰς Παλαιστίνην, ὅπου, ἀποθανόντος τοῦ ἐπισκόπου Καισαρείας Ἀγαπίου, ἐξελέγη διάδοχος αὐτοῦ κοινῇ ψήφῳ τῆς ἐκεῖ ἐκκλησίας κατὰ τὸ ἔτος 314 ἢ 315. Τὸ ἀξίωμα τοῦτο διετήρησε μέχρι τέλους τῆς ζωῆς του, ἀποποιηθεὶς τὴν προσφερθεῖσαν αὐτῷ μεγαλειτέραν καὶ ἐπιφανεστέραν ἐπισκοπὴν τῆς Ἀντιοχείας.

Ὅτε κατόπιν ὁ Ἄρειος κατεκρίθη καὶ καθῃρέθη ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας Ἀλεξάνδρου διὰ τὴν αἱρετικὴν αὐτοῦ διδασκαλίαν, ἔγραψεν ἐπιστολὰς μετὰ τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως αὐτοῦ πρὸς πάντας τοὺς κατὰ τὴν Ἀνατολὴν ἐπισκόπους, παραπονούμενος ὅτι ἀδίκως καθῃρέθη. Πολλοὶ τῶν ἐπισκόπων, παρασυρθέντες καὶ ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Νικομηδείας Εὐσεβίου (ὅστις ἀναφανδὸν ἠσπάζετο τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἀρείου), ἔγραψαν ἐπιστολὰς πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ὑπὲρ τοῦ Ἀρείου παρακαλοῦντες νὰ ἀποκαταστήσῃ αὐτὸν καὶ πάλιν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ πρεσβυτέρου. Μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων τούτων ἦτο καὶ ὁ Καισαρείας Εὐσέβιος, τοῦ ὁποίου αἱ πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον ἐπιστολαὶ σώζονται εἰς τὰς Πράξεις τῆς Ζ΄. Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ὁ Ἀλέξανδρος ἐπέμενεν εἰς τὴν καταδίκην τοῦ Ἀρείου, ἀντέτειναν δὲ σφοδρῶς οἱ ὀπαδοὶ τούτου καὶ οὕτω προεκλήθη δεινὸς σάλος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος συνεκάλεσεν ἐν ἔτει 325 ἐν Νικαίᾳ τὴν Α΄. Οἰκουμενικὴν Σύνοδον πρὸς ἐπίλυσιν τοῦ δογματικοῦ τούτου ζητήματος καὶ κατάπαυσιν τῆς διχοστασίας.

Εἰς τὴν Σύνοδον ταύτην ὁ Εὐσέβιος ἠξιώθη ἰδιαιτέρας τιμῆς, λαβὼν τὴν πρώτην θέσιν δεξιᾷ τοῦ αὐτοκράτορος καὶ προσαγορεύσας τὸν Κωνσταντῖνον ἐξ ὀνόματος τῆς ὅλης Συνόδου. Γενομένης δὲ συζητήσεως περὶ τῆς διατυπώσεως ἑνὸς Συμβόλου Πίστεως, ὁ Εὐσέβιος ὑπέβαλεν εἰς τὴν Σύνοδον, ὡς ὀρθὴν καὶ ἁπλῆν ἔκθεσιν πίστεως, σύμβολόν τι, ὅπερ εἶπεν ὅτι ἦτο ἐν χρήσει ἐν Καισαρείᾳ. Τὸ σύμβολον τοῦτο, γενόμενον ἀποδεκτὸν μὲ προσθήκας τινας, ἀπετέλεσε τὴν βάσιν τοῦ ἱστορικοῦ Συμβόλου, ὅπερ συνέταξεν ἡ Α΄. καὶ συνεπλήρωσεν ἡ Γ΄ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος. Ἰδίως προσετέθησαν τότε ἐν Νικαίᾳ αἱ φράσεις: «Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί». Καὶ κατ᾽ ἀρχὰς μὲν ἠρνεῖτο ὁ Εὐσέβιος νὰ παραδεχθῇ τὴν λέξιν «ὁμοούσιον»· ἔπειτα ὅμως πεισθεὶς συνήνεσε καὶ συνυπέγραψε τὸ Σύμβολον.

Κατὰ τὰς συζητήσεις τῆς Συνόδου ταύτης φαίνεται ὅτι ὁ Εὐσέβιος, ἂν καὶ προηγουμένως ἀπέκλινεν ὑπὲρ τοῦ Ἀρείου, ἐπείσθη ὅτι οἱ Ἀλεξανδρινοὶ εἶχον δίκαιον, καταδικάζοντες τὰς δοξασίας αὐτοῦ ὡς αἱρετικάς. Ἔκτοτε δὲ ὑπῆρξε

(²) Βραδύτερον οἱ ἐχθροὶ τοῦ Εὐσεβίου διέδωκαν ὅτι διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἀποφυλάκισίν του, ἠναγκάσθη νὰ θυσιάσῃ εἰς τὰ εἴδωλα. Ἡ κατηγορία αὕτη διετυπώθη κατ᾽ αὐτοῦ εἰς τὴν ἐν Τύρῳ Σύνοδον τοῦ ἔτους 335 ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων ἐπισκόπων. Κατὰ τὴν γνώμην ὅμως τῶν δοκιμωτέρων ἱστορικῶν ἡ κατηγορία αὕτη πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς συκοφαντία, γεννηθεῖσα ἐκ τοῦ μίσους τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ θεολόγων κατὰ τοῦ Εὐσεβίου, ὃν ἐθεώρουν ὡς προσκείμενον εἰς τὸν Ἀρειανισμόν.

σταθερὸς ὑπέρμαχος τῆς ὀρθῆς πίστεως κατὰ τῶν Ἀρειανῶν. Ἐν τούτοις, οὐδέποτε ἠκολούθησε τὰς ἀκρότητας τῶν περὶ τὸν Ἀθανάσιον, διότι τούτους ἐθεώρει ὡς ***σαβελλιανίζοντας***» (³). Ἦτο φύσει εἰρηνικοῦ χαρακτῆρος καὶ δὲν ὑπῆρξεν ὀξὺς εἰς τὰς ἀντιρρήσεις του, ἀλλ' ἠκολούθησε μετριοπαθῆ πορείαν καὶ ἐκήρυττεν ἀμοιβαίαν ἀνοχὴν εἰς τὰ μὴ οὐσιώδη δόγματα.

Ἴσως δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον ἠγέρθησαν πολλαὶ ἀντιλογίαι μεταξὺ τῶν Πατέρων κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας τοῦ Εὐσεβίου. Πρῶτος πάντων τὸν καταδικάζει ὡς Ἀρειανὸν ὁ ***Ἱερώνυμος***. Ἐπίσης ὁ Θεοδώρητος, ὁ ἐπίσκοπος Βόστρων Ἀντίπατρος, ὁ Φώτιος καὶ ἄλλοι τινὲς ἀσημότεροι. Ἡ Ζ΄. Οἰκουμενικὴ Σύνοδος λέγει περὶ αὐτοῦ: «Τὶς γὰρ οὐκ ἔγνω .... ὅτι Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου, εἰς ἀδόκιμον νοῦν παραδοθείς, ὁμόδοξος καὶ σύμφρων γέγονε τοῖς τὰ Ἀρείου θρησκεύουσι;» κτλ. Ἀλλὰ ταῦτα πρέπει μᾶλλον νὰ ἀποδώσωμεν εἰς τὸ μῖσος τῶν ἀποτελούντων τὴν Σύνοδον ἐκείνην κατὰ παντός, ὅστις ἦτο ἀντίθετος, ὡς ὁ Εὐσέβιος, πρὸς τὴν προσκύνησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν εἰκόνων.

***

Ὁ Εὐσέβιος ἦτο ἀκαταπόνητος συγγραφεύς, καὶ τὰ πολυάριθμα συγγράμματά του ἀνάγονται εἰς πάντα σχεδὸν κλάδον θεολογικῆς μαθήσεως. Κυρίως ὅμως ἀφῆκεν ὄνομα ὡς ***ἱστορικὸς*** καὶ θεωρεῖται ὡς ὁ πατὴρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας.

Τὸ μέγιστον αὐτοῦ καὶ περιφημότατον ἔργον εἶναι ἡ ***Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία***, εἰς 10 βιβλία, ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως μέχρι τοῦ ἔτους 324. Ἐκτὸς αὐτοῦ, συνέγραψε καὶ «Παντοδαπὴν Ἱστορίαν» (γνωστὴν συνήθως ὑπὸ τὸν τίτλον «***Χρονικὸν***») εἰς δύο μέρη· εἰς μὲν τὸ πρῶτον μέρος ἐξιστορεῖ τὴν γένεσιν πάντων τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν (Χαλδαίων, Ἀσσυρίων, Μήδων, Περσῶν, Λυδῶν, Ἑβραίων καὶ Αἰγυπτίων), εἰς δὲ τὸ δεύτερον μέρος, ὅπερ ἐπιγράφεται «Κανὼν Χρονικός», διαιρεῖ τὸ παρελθὸν εἰς δεκαετηρίδας, ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ Ἀβραάμ, καὶ ἀναφέρει ἐν ἐπιτομῇ τὰ συμβάντα ἑκάστης δεκαετηρίδος εἰς ἕκαστον ἔθνος. Ἐπίσης συνέγραψε καὶ ***Βίον τοῦ μακαρίου Κωνσταντίνου βασιλέως***.

Τὰ ἀπολογητικὰ ἔργα τοῦ Εὐσεβίου εἶναι: ***Εὐαγγελικῆς ἀποδείξεως προπαρασκευή***, εἰς βιβλία 15, ***Ἀπόδειξις Εὐαγγελική***, εἰς βιβλία 20, ***Κατὰ Μαρκέλλου***, ***Κατὰ Ἱεροκλέους***, ***Ἀπολογία ὑπὲρ Ὠριγένους***, ***Ἐπιστολὴ περὶ τῆς ἐκτεθείσης ἐν Νικαίᾳ πίστεως***, ***Θεοφάνεια*** καὶ ἄλλα τινά.

Τὰ δὲ ἐξηγητικὰ αὐτοῦ εἶναι κυρίως τὰ ἑξῆς: ***Περὶ τῶν τοπικῶν ὀνομάτων ἐν τῇ θείᾳ Γραφῇ***, ***Εἰς Ἡσαΐαν***, λόγοι 10, ***εἰς τοὺς Ψαλμοὺς τοῦ Δαυΐδ***, ***Κανόνες τῶν ἱερῶν Εὐαγγελίων δέκα*** (πίνακες δεικνύοντες τὴν συμφωνίαν τῶν Εὐαγγελίων πρὸς ἄλληλα), ***Περὶ τῆς τῶν Εὐαγγελίων διαφωνίας***, κτλ.

(³) Οἱ Σαβελλιανοί, ἤτοι οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Σαβελλίου, ἠρνοῦντο ὅτι ὁ Υἱὸς εἶναι διάφορον πρόσωπον ἀπὸ τὸν Πατέρα. Καὶ πρὸς ἔκφρασιν τῆς δοξασίας των ταύτης περὶ τῆς πλήρους ταὐτότητος τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ ἔπλασαν τὴν λέξιν «υἱοπάτωρ».

ΜΙΑ ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΙΑ

ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ

Εἰς τὴν τελευταίαν ἐτησίαν Ἔκθεσιν τῆς Βρεττανικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας, ἧς ὁ «Ἀστὴρ τῆς Ἀνατολῆς» ἐδημοσίευσε βραχεῖαν περίληψίν μου τὸν παρελθόντα Νοέμβριον, συμπεριλαμβάνεται καὶ μία ἀνακεφαλαίωσις τῶν προόδων τοῦ ἔργου τῆς Ἑταιρίας καθ' ὅλον τὸν κόσμον κατὰ τὴν τελευταίαν 25ετίαν (1905—1929). Τοῦτο μοῦ ἐνεθύμισε ποία κολοσσιαία διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ ἐν Ἑλλάδι Βιβλικοῦ ἔργου τῆς σήμερον καὶ τοῦ πρὸ 25 ἐτῶν—διαφορά, τὴν ὁποίαν ὡς ὑπάλληλος τῆς Βρεττανικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας ἐν Ἑλλάδι καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα εἶμαι ἴσως ὑπὲρ πάντα ἄλλον εἰς θέσιν νὰ ἐκτιμήσω. Καὶ θὰ προσπαθήσω νὰ σκιαγραφήσω διὰ βραχέων τὴν διαφορὰν ταύτην εἰς τὰς φιλοξένους σελίδας τοῦ ἀγαπητοῦ «Ἀστέρος».

Ἡ διαφορὰ ἔγκειται εἰς τὴν ἀπέναντι τοῦ Βιβλικοῦ ἔργου ***στάσιν τῶν Ἑλληνικῶν ἀρχῶν, τοῦ Ὀρθοδόξου κλήρου, τῶν διδασκάλων καὶ τοῦ λαοῦ ἐν γένει,*** ἂν καὶ ὁ λαὸς καὶ τότε δὲν διέκειτο ἐχθρικῶς κατὰ τοῦ ἔργου, ἀλλὰ μόνον ἐξ ἀγνοίας παρεσύρετο εἰς δυσμένειαν κατ' αὐτοῦ ὑπὸ τῶν κληρικῶν ἰδίως. Ἡ κυριωτέρα ἀντίδρασις προήρχετο ***ἐκ τοῦ κλήρου, καὶ δὴ τῶν ἀρχιερέων.*** Ἐνθυμοῦμαι μίαν ἐπίσκεψίν μου εἰς Κέρκυραν τῷ 1905 ὡς βιβλιωπώλης τῆς Ἑταιρίας. Τὴν ἑπομένην τῆς ἐκεῖ ἀφίξεώς μου, ἐνῷ περιηρχόμην τὴν πόλιν μὲ τὰ βιβλία μου, συνήντησα τὸν τότε Μητροπολίτην, ὅστις ἀφοῦ μὲ ἐσταμάτησε καὶ μοὶ ἀπέτεινεν ἐρωτήσεις τινάς, μοὶ εἶπεν: «Ἡμεῖς ἔχομεν τὸ Εὐαγγέλιον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μας· δὲν ἔχομεν ἀνάγκην ἄλλου Εὐαγγελίου. Σὲ συμβουλεύω νὰ φύγῃς ἀπ' ἐδῶ, ἀλλέως θὰ σὲ διώξω διὰ τῆς Ἀστυνομίας!» Σημειώσατε ὅτι τότε ἐπώλουν μόνον πρωτότυπα κείμενα τῆς Κ. Διαθήκης, ὄχι μεταφράσεις, διότι αἱ μεταφράσεις τότε εἶχον ἀπαγορευθῆ κατόπιν τῶν «Εὐαγγελιακῶν» ταραχῶν τοῦ ἔτους 1902. Ἐννοεῖται ὅτι δὲν ἔφυγα ἐκ Κερκύρας, διότι ἄλλως τε καὶ ὁ Σεβασμιώτατος οὐδὲν εἶχε δικαίωμα νὰ μὲ ἐκδιώξῃ· ἐν τούτοις, συνήντησα ἐκεῖ μεγάλας δυσκολίας ἐκ μέρους τῶν κληρικῶν, οἵτινες εἴτε ἐξ ἀγνοίας εἴτε ὠθούμενοι ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου ἠμπόδιζον τὸν λαὸν ἀπὸ τοῦ ν' ἀγοράζῃ τὰ βιβλία μου.

Παρομοίας ἀντιδράσεις διαρκῶς συνήντων καὶ οἱ ἄλλοι βιβλιοπῶλαι τῆς Ἑταιρίας εἰς διαφόρους ἄλλας ἐπαρχίας ἐκ μέρους τῶν ἀρχιερέων, οἵτινες παρέσυρον κατὰ τοῦ Βιβλικοῦ ἔργου ὄχι μόνον τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς διδασκάλους, ἀλλὰ καὶ τὰς ἀστυνομικὰς πολλάκις ἀρχάς. Κατήντησε δὲ ἐπί τινα καιρὸν σχεδὸν συνήθεια τῶν κατὰ τόπους ἀστυνόμων νὰ συλλαμβάνουν τοὺς βιβλιωπώλας τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας καὶ ἄνευ ἄλλης διαδικασίας νὰ τοὺς διατάσσουν νὰ ἀναχωρήσουν ἀμέσως. Εὐτυχῶς ἡ Κυβέρνησις ἔσπευδε πάντοτε νὰ διατάσσῃ τὴν ἀνάκλησιν τῶν τοιούτων αὐθαιρέτων καὶ παρανόμων μέτρων, ἀλλὰ τὸ ἔργον τῶν βιβλιοπωλῶν παρεκωλύετο σπουδαίως καὶ ἐξετίθετο εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ λαοῦ, ὅστις μὴ

γνωρίζων τίποτε περὶ τοῦ ἔργου τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας, ἐπίστευεν ὅ,τι ἤκουεν ἀπὸ τὸν δεσπότην, τὸν ἱερέα, τὸν ἀστυνόμον, τὸν διδάσκαλον, κλπ.

Ἀλλὰ καὶ οἱ διδάσκαλοι, ἀκόμη καὶ τῶν ἀνωτέρων βαθμῶν, γενικῶς κατεδίωκον τοὺς βιβλιοπώλας τῆς Εταιρίας, χωρὶς νὰ ἠξεύρουν καὶ αὐτοὶ τὸ διατί.

Ὁ νῦν ἀποθηκάριος τῆς Ἑταιρίας ἐν Θεσσαλονίκῃ κ. Δ. Ἐσιμνόγλου, ἐνῷ μίαν φορὰν ἐπώλει τὰ βιβλία του ἐν Πειραιεῖ, κατηγγέλθη ὑπό τινος καθηγητοῦ ὅτι κυκλοφορεῖ ἀπηγορευμένα «Προτεστάντικα» Εὐαγγέλια! Ἀμέσως συλληφθεὶς ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς ἐστάλη δεμένος εἰς Ἀθήνας μαζὺ μὲ ἕνα λωποδύτην· ἐννοεῖται ὅτι μόλις ἐφέρθη ἐνώπιον τοῦ Εἰσαγγελέως, οὗτος διέταξε νὰ λυθῇ καὶ νὰ ἀπολυθῇ ἀμέσως.

Δὲν θὰ λησμονήσω ἓν ἐπεισόδιον ἀρκετὰ κωμικόν, τὸ ὁποῖον μοῦ συνέβη πρὸ ἐτῶν ἐδῶ ἐν μέσαις Ἀθήναις. Διηρχόμην τὴν ὁδὸν Ἀθηνᾶς μὲ τὰ βιβλία μου, ὅτε μὲ ἐζήτησε κάποιος καθήμενος ἔξωθι ἑνὸς καφενείου, ὅστις λαβὼν ἀνὰ χεῖρας μίαν Κ. Διαθήκην εἰς τὸ πρωτότυπον, τὴν ἤνοιξε τυχαίως εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῆς τοῦ Παύλου καὶ ἀνέγνωσε τὰς λέξεις: «Παῦλος, δοῦλος Ἰησοῦ Χριστοῦ, κλητὸς ἀπόστολος, ***ἀφωρισμένος*** εἰς Εὐαγγέλιον Θεοῦ».... Εὐθὺς ἐξεμάνη καὶ ἐπέταξε τὸ βιβλίον ἐκ τῶν χειρῶν του φωνάζων: «Νὰ τί βλάσφημα βιβλία πουλοῦν αὐτοὶ οἱ Μασσῶνοι! Ἀκοῦς νὰ λέῃ ἀφωρισμένον τὸν Παῦλον!» Καὶ ἀποτεινόμενος εἰς ἐμέ, εἶπεν: «Ἄκουσε ἐσύ! Μὴ μὲ βλέπεις ποῦ φορῶ ἀντάρτικα· ἐγὼ εἶμαι ἀρχιμανδρίτης! Γκρεμίσου ἀπ᾽ ἐδῶ μὲ τὰ βιβλία σου, νὰ μὴ σὲ σπάσω στὸ ξύλο!» Ἄλλοτε πάλιν ἕνας ἱερεύς, ἀνοίξας μίαν Κ. Διαθήκην καὶ ἀναγνώσας τὴν ἐπιγραφήν: «Πέτρου τοῦ Ἀποστόλου Καθολικὴ Ἐπιστολή», ἐφώναξεν εἰς τοὺς ἀγοραστάς: «Μὴ ἀγοράζετε αὐτὰ τὰ βιβλία—εἶναι διὰ τοὺς Καθολικούς! Νά, διαβάσατε!»

Τί δὲ νὰ εἴπω διὰ τὰ τελωνεῖά μας, ἰδίως τοῦ Πειραιῶς, ὅπου μετὰ τὴν ἀπαγόρευσιν τῶν μεταφράσεων μᾶς κατεκράτουν ἐπὶ ἑβδομάδας καὶ μῆνας τὰ κιβώτια τῶν βιβλίων, διὰ νὰ ἀποφανθῇ τὸ Ὑπουργεῖον καὶ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, ἐὰν ἦναι πρωτότυπα ἢ μεταφράσεις! Καὶ ποσάκις, ἀφοῦ ἐπὶ τέλους ἐπιστοποιεῖτο ὅτι δὲν ἦσαν μεταφράσεις, μᾶς ἐζήτουν νὰ πληρώσωμεν....ὑπερημερίας διὰ τὴν ἐπὶ τόσον καιρὸν κατακράτησιν τῶν βιβλίων μας! Βραδύτερον ὅτε ἐχαλαρώθη πλέον ἡ ἀπαγόρευσις τῶν μεταφράσεων, παρηγγείλαμεν δύο κιβώτια μεταφράσεων ἐκ Λονδίνου, ἅτινα τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ τότε Μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ νῦν Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Μελετίου μᾶς παρεδόθησαν ὑπὸ τοῦ τελωνείου Πειραιῶς καὶ ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἐγένοντο κυριολεκτικῶς ἀνάρπαστα. Διότι πρέπει νὰ ἠξεύρουν οἱ πολέμιοι τῆς Νεοελληνικῆς μεταφράσεως τῶν Ἱ. Γραφῶν, ὅτι ἡ ἀπαγόρευσις τῆς μεταφράσεως ἐπέφερε μεγίστην λαϊκὴν ζήτησιν αὐτῆς καὶ κατὰ τὰ ἔτη, καθ᾽ ἃ ἡ Ἑταιρία, σεβομένη τὸν νόμον, δὲν εἰσῆγεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μεταφράσεις, ἡμεῖς οἱ βιβλιοπῶλαι καὶ ἡ ἀποθήκη ὑφιστάμεθα ἀληθῆ πολιορκίαν ἀπὸ ἀνθρώπους πάσης τάξεως, ζητοῦντας ἐπιμόνως τὴν μετάφρασιν.

* * *

Τὴν σήμερον ἡ ὄψις τοῦ Βιβλικοῦ ἔργου ἤλλαξε τελείως. Ἐκ μέρους τοῦ κλήρου, ἀπὸ τῶν ἱεραρχῶν μέχρι τῶν ἱερέων τῶν χωρίων, ἀντὶ ἀντιδράσεως οἱ

βιβλιοπῶλαι συναντοῦν εὐμένειαν καὶ ὑποστήριξιν. Πλεῖστοι Μητροπολῖται τῆς Ἑλλάδος ἐφοδιάζουν τοὺς βιβλιοπώλας τῆς Ἑταιρίας μὲ συστατικὰς ἐπιστολάς, ἀγοράζουν οἱ ἴδιοι ἐκ τῶν ἱερῶν βιβλίων πρὸς διανομὴν εἰς τὰ ποίμνιά των, καὶ δημοσίᾳ κηρύττοντες προτρέπουν τὸν λαὸν νὰ ἐφοδιάζηται μὲ τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ. Εἰς πολλὰς ἐνορίας ἐσυστήθησαν ὑπὸ τῶν ἱερέων Κυριακὰ Σχολεῖα, τὰ ὁποῖα ζητοῦν Εὐαγγέλια, ἄλλοι δὲ σύλλογοι νέων καὶ νεανίδων ἀγοράζουν ἱερὰ βιβλία πρὸς δωρεὰν διανομὴν εἰς πτωχούς, εἰς νοσοκομεῖα, φυλακάς, κλπ. Ἐπίσης καὶ οἱ διδάσκαλοι ἤλλαξαν στάσιν ἀπέναντι τῶν βιβλιοπωλῶν καὶ ὄχι μόνον δὲν τοὺς ἐμποδίζουν, ἀλλὰ καὶ ἐνθαρρύνουν τοὺς μαθητάς των νὰ ἀγοράσουν τὰ Θεῖα βιβλία. Ἡ δὲ Κυβέρνησις ἤδη ἀπὸ τοῦ 1923 διὰ τοῦ ἐπισήμου τελωνειακοῦ δασμολογίου καθιέρωσε τὴν ἀτελῆ εἰσαγωγὴν τῶν ἐκδόσεων τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας. Μολονότι δὲ ἡ ἀπαγόρευσις τῆς Νεοελληνικῆς μεταφράσεως ἀναγράφεται ἀκόμη εἰς τὸ Σύνταγμα τῆς Ἑλλάδος, ἐν τούτοις δὲν ἐφαρμόζεται· διότι ὀρθῶς κατενοήθη ὑπὸ πάντων—Κυβερνήσεως, Ἐκκλησίας, λαοῦ—ὅτι τοιαύτη ἀπαγόρευσις ἀντιβαίνει ὄχι μόνον εἰς τὸ πνευματικὸν συμφέρον τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν στοιχειώδη λογικήν. Ἤρχισε μάλιστα γενικῶς νὰ κατανοῆται ὅτι, ἂν θέλωμεν νὰ ἀναζωογονηθῇ Χριστιανικῶς ἡ πατρίς μας, πρέπει ὁ λαὸς νὰ γνωρισθῇ καλῶς μὲ τὴν Ἁγίαν Γραφήν.

Ἡ αὔξησις τῆς κυκλοφορίας τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὴν τελευταίαν 25ετίαν ἐμφαίνεται εὐγλώττως ἐκ τῶν πωλήσεων. Κατὰ τὸ ἔτος 1905 αἱ πωλήσεις τῆς Ἀποθήκης καὶ τῶν βιβλιοπωλῶν τῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας ἀνῆλθον εἰς 14,583 ἀντίτυπα. Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, δηλαδὴ ἀπὸ 1ης Δεκεμβρίου 1928 μέχρι 30ῆς Νοεμβρίου 1929 ἐπωλήθησαν 52,139 ἀντίτυπα (1), ἀξίας δραχ. 208,979.30. Τοῦτ᾽ ἔστιν ἡ κυκλοφορία τῶν ἐκδόσεων τῆς Βρεττανικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας ἐντὸς τῆς τελευταίας 25ετίας ***ἐτετραπλασιάσθη!*** Δόξαν νὰ ἔχῃ ὁ Κύριος, διὰ τὴν εὐλογίαν ταύτην ἐπὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν!

Ὁ χρηματικὸς ἰσολογισμὸς τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἔργου τῆς Βρεττανικῆς Βιβλικῆς Ἑταιρίας διὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἔχει ὡς ἑξῆς:

Εἰσπράξεις:			
Ἐκ πωλήσεων τῶν βιβλιοπωλῶν		Δρχ.	156.738,60
» » τῆς Ἀποθήκης Ἀθηνῶν		»	34.982,—
» » » » Θεσσαλονίκης		»	17.258,15
Τὸ ὅλον πωλήσεις		»	208.277,30
Δωρεαὶ ἐν Ἑλλάδι ὑπὲρ τῆς Ἑταιρίας:			
Προσφορὰ ἀνωνύμου	δρχ. 200		
Κιβώτιον εὐχαριστηρίου προσφορᾶς	» 30	»	230,—
Ἐκποίησις κενῶν κιβωτίων		»	420,—
Τὸ ὅλον		»	209.629,30

(1) Ἤτοι, 2,255 ὁλόκληροι Ἁγ. Γραφαί, 11,511 Καιναὶ Διαθῆκαι καὶ 38,373 χωριστὰ βιβλία τῆς Ἁγ. Γραφῆς. Αἱ πωλήσεις αὗται ἐγένοντο ἀπὸ τὰς δύο Ἀποθήκας (Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης) καὶ ἀπὸ δέκα βιβλιοπώλας, περιερχομένους τὴν Ἑλλάδα. Ἐκ τῶν βιβλιοπωλῶν τούτων πρῶτος εἰς τὰς πωλήσεις ἦλθεν ὁ ἐν Μακεδονίᾳ κ. Β. Μυστακίδης μὲ 9.438 ἀντίτυπα, δεύτερος ὁ κ. Καρατζόπουλος μὲ 7420, τρίτος ὁ κ. Ν. Τζωρτζάκης μὲ 5,621 καὶ τέταρτος ὁ κ. Ἠλ. Τσιξίδης δὲ 5365 ἀντίτυπα.

Δαπάναι:

Εἰς μισθοὺς βιβλιοπωλῶν	Δρχ.	305.700,—
» ὁδοιπορικὰ βιβλιοπωλῶν	»	35.613,90
» ποσοστὰ βιβλιοπωλῶν	»	34.612,90
» ἐκπτώσεις πελατῶν	»	17.528,75
» ἔξοδα Ἀποθηκῶν	»	192.395,50
» διάφορα ἔξοδα καὶ συντάξεις	»	14.742,40
Τὸ ὅλον	»	600.593,75
Ἀφαιρουμένων τῶν ὡς ἄνω εἰσπράξεων	»	209,629,30
Ἀπομένει ἔλλειμμα εἰς βάρος τῆς Ἑταιρίας	»	390.964,45

Ὁ ἀνωτέρω ἰσολογισμὸς δίδει πιστὴν ἀναπαράστασιν τοῦ τρόπου, καθ᾽ ὃν διεξάγεται τὸ ἔργον τῆς Ἑταιρίας καθ᾽ ὅλον τὸν κόσμον. Δι᾽ ἑκάστην λίραν, τὴν ὁποίαν εἰσπράττει ἡ Ἑταιρία, ***ἐξοδεύει τρεῖς***, αἱ ὁποῖαι, ἂν προσετίθεντο εἰς τὰς τιμὰς τῶν βιβλίων της, θὰ τὰ καθίστων ἀπρόσιτα εἰς τὴν μεγάλην πλειοψηφίαν τῶν ἀνθρώπων, ἐνῷ ὁ σκοπὸς τῆς Ἑταιρίας εἶναι νὰ κάμῃ τὴν Ἁγίαν Γραφὴν τόσον εὐθηνήν, ὥστε νὰ δύναται νὰ τὴν ἀγοράσῃ καὶ ὁ πένης. Διὰ τοῦτο ὑφίσταται αὐτὰ τὰ κολοσσιαῖα ἐλλείμματα, ἅτινα καλύπτονται ὑπὸ τῶν συνεισφορῶν τῶν ἁπανταχοῦ τῆς γῆς εὐσεβῶν Χριστιανῶν. Εὐτυχῶς καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἤρχισαν νὰ στέλλωνται εἰς τὴν Ἑταιρίαν τοιαῦται συνεισφοραί. Κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος ἡ Βρεττανικὴ Βιβλικὴ Ἑταιρία ἔλαβε τὰς ἑξῆς συνεισφορὰς ἐξ Ἑλλάδος:

Ἐξ ἐράνου μεταξὺ τῶν βιβλιοπωλῶν της	Δρχ.	1.385,—
Παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Εὐαγγελικῆς Ἐκκλησίας Χανίων	»	1.500,—
» τοῦ κ. Πολυκάρπου Δ. Ἐσιμνόγλου	»	4,500,—
ἀνωνύμου (ὡς ἀνωτέρω)	»	200,—
Τὸ ὅλον	»	7.585,—

Ἐπίσης ὁ ἔρανος τῆς 8ης Νοεμβρίου 1929 εἰς τὰς Ἑλληνικὰς Εὐαγγελικὰς Ἐκκλησίας ὑπὲρ τῶν Βιβλικῶν Ἑταιριῶν ἀπέδωκεν ἐν συνόλῳ δρχ. 8,830, ἐκ τῶν ὁποίων δρχ. 4,344 ἐστάλησαν εἰς τὴν Βρεττανικὴν Βιβλικὴν Ἑταιρίαν, δρχ. 1,574 εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν καὶ δρχ. 2,912 εἰς τὴν Σκωτικὴν Βιβλικὴν Ἑταιρίαν.

Συνιστῶ δὲ θερμῶς εἰς τοὺς ἀναγνώστας τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς», ὅσοι ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν διάδοσιν τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἰς τὸν κόσμον, νὰ συνεισφέρωσι καὶ αὐτοὶ ὅ,τι δύνανται ἕκαστος ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τούτου ἔργου. Αἱ συνεισφοραὶ δύνανται νὰ ἀποστέλλωνται εἴτε εἰς τὸν Γενικὸν Γραμματέα τῆς Ἑταιρίας (Rev. J. H. Ritson, 146 Queen Victoria Street, London, E. C. 4), εἴτε εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Ἀποθήκην τῆς Ἑταιρίας (ὁδὸς Φιλελλήνων 2) ἐπ᾽ ὀνόματι τοῦ κ. Ἐμμαν. Μισαηλίδου.

Π. Ι. Σειρηνίδης

ΠΕΡΙ ΜΟΝΑΧΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΓΑΜΙΑΣ

Κατόπιν τῶν ὅσα ἐδημοσιεύσαμεν εἰς τὸ ἡμέτερον τεῦχος τοῦ Νοεμβρίου, ἡ καλὴ συνάδελφος «Ζωὴ» ἐπανέρχεται δριμύτερον ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω θέματος — μὲ τόσον μάλιστα πάθος καὶ ὕφος τόσον περιφρονητικὸν καὶ φράσεις τόσον ἐγγιζούσας τὰ ὅρια τῆς ὕβρεως, ὥστε θὰ ἤμεθα πληρέστατα δικαιολογημένοι, ἐὰν διεκόπτομεν ἐδῶ πᾶσαν περαιτέρω συζήτησιν μὲ ἀνθρώπους μὴ δυναμένους νὰ συζητήσωσιν ἠρέμως καὶ χριστιανοπρεπῶς. Διότι τίνα θέσιν λ.χ. ἔχουσιν εἰς τὴν προκειμένην συζήτησιν οἱ καθ᾽ ἡμῶν προσωπικοὶ χλευασμοὶ ὡς «αὐτοκαλουμένων Εὐαγγελικῶν», ὡς «ὀψίμως μεταπηδησάντων ἀπὸ τῶν Ὀρθοδόξων εἰς τὰ Προτεσταντικὰ διδάγματα», ὡς «θεωρησάντων πρέπον νὰ προσδεθῶσιν εἰς τὸ ἅρμα τοῦ Λουθήρου καὶ τοῦ Καλβίνου», κλπ.; Ἐάν, ὡς φαίνεται πιστεύουσα ἡ συνάδελφος, τὰ ἐπιχειρήματά της ἐπὶ τοῦ προκειμένου θέματος ἦναι τόσον κεραυνοβόλα, ὥστε νὰ μᾶς συντρίβουν, τίς ἡ ἀνάγκη τῆς προσθέτου προσφυγῆς εἰς προσωπικοὺς καθ᾽ ἡμῶν χλευασμούς; Νομίζει ἆρά γε ἡ συνάδελφος ὅτι μὲ αὐτὰ προσδίδει σοβαρωτέραν, ἀντικειμενικωτέραν καὶ χριστιανοπρεπεστέραν μορφὴν εἰς τὴν ἐπιχειρηματολογίαν αὐτῆς;

Ἡμεῖς ἐν τούτοις θὰ παραβλέψωμεν τὰς ἀπρεπείας ταύτας καὶ θὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὴν συνάδελφον διὰ μίαν τελευταίαν φοράν, ὄχι διότι φιλοδοξοῦμεν νὰ τὴν μεταπείσωμεν, ἀλλὰ πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἀληθείας ἐνώπιον τῶν ὅσοι παρηκολούθησαν τὴν προκειμένην συζήτησιν. Ἐπὶ δὲ τῶν εἰρημένων χλευασμῶν παρεμπιπτόντως ἀρκούμεθα νὰ πληροφορήσωμεν τὴν συνάδελφον ὅτι ὁ Συντάκτης τοῦ «Ἀστέρος τῆς Ἀνατολῆς», ὅστις εἶναι ὁ γράφων πάντα τὰ ἐν τῷ ἡμετέρῳ περιοδικῷ ἀνυπόγραφα ἄρθρα, οὐδέποτε «μετεπήδησεν» ἐκ τῆς Ὀρθοδοξίας εἰς τὸν Προτεσταντισμόν, ἀλλ᾽ ***ἐγεννήθη Εὐαγγελικός***· θὰ τὸ ἐθεώρει ὅμως τιμήν του, ἐὰν εἶχε μεταστῇ ἐξ οἱασδήποτε Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας εἰς ἑτέραν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν ***διὰ λόγους συνειδήσεως***. Ἐπίσης ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν τῆς συναδέλφου ἐπὶ τοῦ γεγονότος (ὅπερ φαίνεται ἀγνοοῦσα) ὅτι ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες Εὐαγγελικοὶ δὲν εἴμεθα «αὐτοκαλούμενοι Εὐαγγελικοί», ἀλλ᾽ ***ἀνεγνωρισμένοι*** ὡς Εὐαγγελικοὶ ὑπὸ τῶν ἁπανταχοῦ τῆς γῆς ὁμοφρόνων ἡμῶν, ἀκριβῶς ὅπως καὶ οἱ περὶ τὴν «Ζωὴν» δὲν εἶναι «αὐτοκαλούμενοι Ὀρθόδοξοι», ἀλλὰ τοῖς ἀναγνωρίζεται τὸ ὄνομα τοῦτο, ὡς ὁ διακριτικὸς τίτλος τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἣν ἀνήκουσιν. Ὡσαύτως βεβαιοῦμεν τὴν καλὴν συνάδελφον ὅτι οὐδόλως «παίζομεν μὲ τὰς λέξεις» οὔτε «προσποιούμεθα» τοῦτο ἢ ἐκεῖνο. ***Ἡ προσποίησις καὶ ἡ ὑποκρισία*** εἶναι ἀκριβῶς τὰ κυριώτερα γνωρίσματα τοῦ ***καλογηρισμοῦ***, περὶ οὗ συζητοῦμεν.

Ἂς ἔλθωμεν τώρα εἰς τὸ κύριον θέμα τῆς ἀπαντήσεως ἡμῶν. Κατηγορούμεθα ὑπὸ τῆς συναδέλφου:

α΄) Ὅτι ἀπεφύγομεν νὰ ἀπαντήσωμεν ἐπὶ τοῦ χωρίου Ματθ. ιθ΄. 12.

β΄) Ὅτι παρηρμηνεύσαμεν τὰ τοῦ Παύλου Α΄. Τιμόθ. δ΄. 1 καὶ Α΄. Κορινθ. ζ΄.

Ἂς ἴδωμεν λοιπὸν πῶς ἔχουν τὰ πράγματα, διότι οὐδένα λόγον ἔχομεν νὰ ἀποφύγωμεν οἱανδήποτε μαρτυρίαν ἐκ τῆς Ἁγ. Γραφῆς.

(α) Ἐπὶ τοῦ πρώτου χωρίου. Τί λέγει ἐκεῖ ὁ Χριστός; Ἦλθον πρὸς αὐτὸν οἱ Φαρισαῖοι, πειράζοντες αὐτὸν (δηλ. ζητοῦντες διὰ τῆς συζητήσεως νὰ εὕρωσιν ἀφορμὴν ἐναντίον αὐτοῦ) καὶ τῷ ἔθεσαν τὸ ζήτημα τοῦ ***διαζυγίου***, ὡς θὰ ἐλέγομεν τὴν σήμερον. Καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ὄχι μόνον ***ἐξαίρει τὸν γάμον ὡς Θεῖον νομοθέτημα***, ἀλλὰ καὶ ***ὑπερθεματίζει*** εἰς τὰς περὶ διαζυγίου διατάξεις τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου, λέγων ὅτι μόνον εἰς περίπτωσιν συζυγικῆς ἀπιστίας ἐπιτρέπεται εἰς τὸν ἄνδρα νὰ χωρίσῃ τὴν γυναῖκά του καὶ δι᾽ οὐδένα ἄλλον λόγον. Τότε εἶπον οἱ μαθηταί: «Ἐὰν οὕτως ἔχῃ ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴν γυναῖκα, δὲν συμφέρει νὰ νυμφευθῇ». Ὁ δὲ Κύριος εἶπεν αὐτοῖς: «Οὐ πάντες χωροῦσι τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ᾽ οἷς δέδοται» (δηλ. δὲν δύνανται πάντες νὰ ἐννοήσουν τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ᾽ εἰς ὅσους εἶναι δεδομένον). «Διότι εἶναι εὐνοῦχοι, οἵτινες ἐγεννήθησαν τοιοῦτοι, καὶ εἶναι εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ εἶναι εὐνοῦχοι, οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ***Ὁ δυνάμενος χωρεῖν*** (νὰ ἐννοήσῃ, νὰ δεχθῇ τοῦτο) ***χωρείτω*** (ἂς τὸ ἐννοήσῃ, ἂς τὸ δεχθῇ)». Ποῦ εὑρίσκει ὁ ἀπροκατάληπτος, ὁ μὴ καλόγηρος ἀναγνώστης εἰς τὸ χωρίον τοῦτο «προτροπὴν καὶ παραίνεσιν» ἐκ μέρους τοῦ Κυρίου ἡμῶν πρὸς προτίμησιν τοῦ ἀγάμου βίου; Τοὐναντίον, ἡ ἀβίαστος καὶ φυσικὴ ἔννοια τῆς ὅλης ὁμιλίας ἐκείνης τοῦ Χριστοῦ ἄγει εἰς τὸ ἀντίθετον συμπέρασμα — ***εἰς τὴν κατοχύρωσιν καὶ ἐξύψωσιν τοῦ θεσμοῦ τοῦ γάμου.*** Ἄλλως τε καὶ ὀλίγη σκέψις πείθει περὶ τούτου. Ποίους ἠννόει ὁ Χριστὸς ὡς «εὐνουχίσαντας ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν»; Δὲν θὰ ἰσχυρισθῇ βεβαίως ὁ πανοσιολογιώτατος διευθυντὴς τῆς «Ζωῆς» ὅτι ὑπῆρχον ἤδη τότε (εἰς τὴν ἀρχὴν ἀκόμη τῆς ἐπιγείου διακονίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν) Χριστιανοὶ καλόγηροι ἢ ἀσκηταὶ ἀφιερώσαντες ἑαυτοὺς εἰς τὴν ἀγαμίαν ἐκ ζήλου διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, καὶ ὅτι περὶ τούτων ὁμιλεῖ ὁ Χριστός. Ὑπὸ δὲ τὴν Π. Οἰκονομίαν οὐδαμοῦ ἀναφαίνεται ἡ θρησκευτικὴ ἀγαμία· τοὐλάχιστον ἡ Π. Διαθήκη οὐδὲν περὶ αὐτῆς ἀναφέρει. Ὑπῆρχον ὅμως εἰς τὴν ἀμέσως πρὸ Χριστοῦ ἐποχὴν διάφορα ἀσκητικὰ συστήματα Ἰουδαιο-εθνικά, ὡς οἱ λεγόμενοι ***Θεραπευταὶ*** καὶ οἱ Ἰουδαῖοι ***Ἐσσαῖοι,*** οἵτινες ἤσκουν τὴν ἀγαμίαν, καὶ πιθανὸν τούτους ἠννόει ὁ Κύριος ἡμῶν. Πάντως τοὺς ἀναφέρει ἁπλῶς, ***χωρὶς οὐδόλως νὰ τοὺς συνιστᾷ***· τοὐναντίον, ρητῶς ὑποδηλοῖ ὅτι ἡ οἰκειοθελὴς ἀγαμία ἐκ ζήλου θρησκευτικοῦ εἶναι θυσία, τὴν ὁποίαν ***ὀλίγοι δύνανται νὰ δεχθοῦν.***

Ἐντολὴν λοιπὸν ἢ παραίνεσιν τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὴν ἀγαμίαν ***δὲν ἔχομεν.*** Ὅπερ ἔδει δεῖξαι. Ἄλλως τε καὶ ὁ Παῦλος λέγει τὸ ἴδιον: «Περὶ δὲ τῶν παρθένων ἐπιταγὴν Κυρίου οὐκ ἔχω» (Α′ Κορ. ζ′. 25).

(β) Ὡς πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ Παύλου (Α′. Τιμοθ. δ′. 1) καταγγελίαν τῶν «κωλυόντων γαμεῖν καὶ ἀπέχεσθαι βρωμάτων», ὡς ***ἀποστατῶν ἀπὸ τῆς ὀρθῆς πίστεως***, ἡ συνάδελφος μᾶς κατηγορεῖ ὅτι παρερμηνεύομεν τὸ χωρίον τοῦτο, ἐφαρμόζοντες αὐτὸ ἐπὶ τὸν Χριστιανικὸν μοναχισμόν, καὶ ἀποφαίνεται ὅτι ἐννοοῦνται οἱ μεταγενέστεροι αἱρετικοὶ Μανιχαῖοι, Ἐγκρατῖται καὶ Μαρκιωνῖται. Δεχόμεθα εὐχαρίστως ὅτι συμπεριλαμβάνονται καὶ οὗτοι εἰς τὴν Ἀποστολικὴν καταδίκην. Ἀλλὰ κατὰ ποῖον εἱρμὸν λογικῆς δύνανται νὰ ἐξαιρεθοῦν τῆς κατα-

δίκης ταύτης οἱ ἀσκηταὶ καὶ μοναχοί, οἵτινες ἀκριβῶς ἐκήρυττον τὴν ἀγαμίαν καὶ τὰς μακρὰς καὶ συχνὰς νηστείας; ***Κωλύειν,*** ἤτοι, ***ἐμποδίζειν τὸν γάμον*** δὲν σημαίνει ἀναγκαίως τὴν διὰ νόμου ἢ ἐκκλ. διατάξεως ***ἀπαγόρευσιν*** τοῦ γάμου εἰς τὴν κοινωνίαν· σημαίνει καὶ τὸ ***κηρύττειν καὶ προτρέπειν*** τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τοῦ γάμου, καὶ τὸ θέτειν τὴν ἀγαμίαν ὡς ***κεφαλαιώδη ὅρον τῆς Χριστιανικῆς ἁγιωσύνης,*** τοῦθ᾽ ὅπερ διὰ πολλοὺς ἀμαθεῖς ἢ θρησκολήπτους Χριστιανοὺς θὰ ἰσοδυνάμει πρὸς ἀπαγόρευσιν τοῦ γάμου. Ἐὰν λοιπὸν ἡ συνάδελφος δικαιοῦται νὰ ἐξηγῇ τὴν ἀνωτέρω Ἀποστολικὴν καταγγελίαν ὡς ἐννοοῦσαν τοὺς Μανιχαίους, κτλ., ἔτι περισσότερον δικαιούμεθα ἡμεῖς νὰ τὴν ἐξηγῶμεν ὡς ἀναφερομένην εἰς πάντα, ὅστις καταφέρεται κατὰ τοῦ γάμου, ἐκθειάζει τὴν ἀγαμίαν ὡς βασικὸν ὅρον ἀνωτέρας θρησκευτικῆς ζωῆς καὶ διδάσκει «ἀποχὴν βρωμάτων».

(γ) Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ τοῦ Παύλου, ὅτι ἡ ἀγαμία εἶναι καλλιτέρα τῆς ἐγγάμου καταστάσεως, ἡμεῖς εἴπομεν ὅτι αὕτη ἦτο ***προσωπικὴ γνώμη*** τοῦ μεγάλου Ἀποστόλου, σεβαστὴ μὲν βεβαίως, ἀλλ᾽ οὐχὶ καὶ ὑποχρεωτικὴ διὰ κανένα Χριστιανὸν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀκόμη δὲ ὀλιγώτερον τῆς σημερινῆς ἐποχῆς, ὁπότε αἱ περιστάσεις εἶναι ἐντελῶς διάφοροι. Καὶ ἡ συνάδελφος, μὴ δυναμένη νὰ ἀρνηθῇ ὅτι πράγματι πρόκειται περὶ προσωπικῆς γνώμης τοῦ Παύλου καὶ οὐχὶ περὶ ἐντολῆς ἐκ Θεοῦ (διότι τοῦτο λέγει ρητῶς καὶ αὐτὸς ὁ Ἀπόστολος) ἐπιτίθεται καθ᾽ ἡμῶν ὡς δῆθεν προτιμώντων «τὰς γνώμας τοῦ Λουθήρου καὶ τοῦ Καλβίνου, δηλ. ἐντάλματα ἀνθρώπων», ἀντὶ τῆς γνώμης τοῦ Ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν. Τί μέρος παίζουν εἰς αὐτὸ τὸ ζήτημα τῆς ἀγαμίας ὁ Λούθηρος καὶ ὁ Καλβῖνος δὲν κατωρθώσαμεν νὰ ἐννοήσωμεν. Ὁ μὲν Καλβῖνος, ἂν καὶ ἦτο λαϊκὸς καὶ νεώτατος τὴν ἡλικίαν, ὅτε ἀπεχώρησε τῆς Παπικῆς μάνδρας, ἐν τούτοις ἔμεινεν ἄγαμος καθ᾽ ὅλον του τὸν βίον. Ὁ δὲ Λούθηρος ἀληθῶς ἐνυμφεύθη, ἀφοῦ ἀπέβαλε τὸ μοναχικὸν σχῆμα, ἀλλ᾽ οὐδὲν ἔγραψε, καθ᾽ ὅσον γνωρίζομεν, κατὰ τῆς καλογηρικῆς ἀγαμίας.

Ἡμεῖς δὲν προεκρίναμεν τῆς γνώμης τοῦ Παύλου τὰς γνώμας οἱουδήποτε ἀνθρώπου. Τοὐναντίον, τῆς θεολογίας καὶ θεοπνεύστου διδασκαλίας τοῦ Παύλου ἡ Εὐαγγελικὴ Χριστιανωσύνη ἔχεται πιστότερον ἢ οἱαδήποτε ἄλλη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία. Ἐκρίναμεν ἁπλῶς τὴν ***προσωπικὴν γνώμην*** τοῦ Παύλου ἐπὶ ἑνὸς κοινωνικοῦ (οὐχὶ θεολογικοῦ) ζητήματος ὑπὸ τὸ φῶς τῆς Ἁγίας Γραφῆς ἐν γένει καὶ τῆς καθόλου ἀνθρωπίνης γνώσεως καὶ πείρας. Ἄλλως τε καὶ ὑπεδείξαμεν ὅτι ὁ Παῦλος ρητῶς διατυπώνει τὴν γνώμην του ὡς «***καλὸν διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην***», ὅτι δηλ. τὴν ἀγαμίαν ἐθεώρει ὡς προτιμωτέραν κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τῶν διωγμῶν, περιπετειῶν καὶ ἀβεβαιοτήτων. Καὶ τὴν ἑρμηνείαν ταύτην δὲν ἠδυνήθη ἡ συνάδελφος «Ζωή» νὰ ἀνατρέψῃ, παρ᾽ ὅλην τὴν ἐμπάθειαν τῆς ἐπιχειρηματολογίας αὐτῆς. Διότι καὶ ***τί ἄλλο εἶναι δυνατὸν νὰ σημαίνουν αὐταὶ αἱ λέξεις*** «καλὸν διὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἀνάγκην», ἐκτὸς τῆς ἐννοίας, ἣν ἡμεῖς ἀπεδώκαμεν εἰς αὐτάς;

Εἰς τὴν εἰρωνείαν τῆς συναδέλφου ὅτι παριστάνομεν τὸν Παῦλον ὡς μὴ ἀντιληφθέντα τὴν ὑφ᾽ ἡμῶν διατυπωθεῖσαν ***ἀντίφασιν τῆς ἀγαμίας πρὸς τοὺς θείους νόμους*** καὶ ὡς διδάσκοντα τοὺς Κορινθίους διδασκαλίαν ἀντίθετον πρὸς

τοὺς θείους νόμους, ἀρκεῖ νὰ ἀπαντήσωμεν ὅτι ὁ Παῦλος ***σαφῶς ἀναγνωρίζει τὴν ἀντίθεσιν τῆς γνώμης του περὶ ἀγαμίας πρὸς τοὺς νόμους τῆς φύσεως***, ὅταν λέγῃ: «Ἐὰν δὲ δὲν ἐγκρατεύωνται, ἂς νυμφευθῶσι· διότι καλλίτερον εἶναι νὰ νυμφευθῶσιν ἢ νὰ ἐξάπτωνται». Τοὺς δὲ νόμους τῆς φύσεως νομίζομεν ὅτι δικαιούμεθα νὰ θεωρῶμεν ὡς Θείους νόμους, ἀφοῦ παραδεχόμεθα τὸν Θεὸν ὡς δημιουργὸν τοῦ σύμπαντος.

Ἐξ ἄλλου, πόσον καὶ αὐτὸς ὁ Παῦλος ἀπεῖχε τοῦ νὰ κηρύττῃ ἢ νὰ νομοθετῇ τὴν ***ἀγαμίαν τοῦ κλήρου***, καταφαίνεται ἐκ τοῦ ὅτι ἀλλαχοῦ ρητῶς παραγγέλλει ὅπως οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ διάκονοι (δηλ. ὁλόκληρος ὁ τότε Χριστιανικὸς κλῆρος) ὦσιν ***ἔγγαμοι*** (Α΄. Τιμόθ. γ΄. 2—12, Τίτ. α΄. 5, 6), διεκδικεῖ δὲ καὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ ***τὸ δικαίωμα τῆς ἐγγάμου καταστάσεως***, ὅπερ εἶχον καὶ ἤσκουν οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι ([1]). Καὶ ἐδῶ βλέπει τις τὸ μεγαλεῖον τοῦ Παύλου, μὴ ἀφίνοντος τὰς προσωπικάς του προτιμήσεις ὑπὲρ τῆς ἀγαμίας νὰ ἐπηρεάζωσι τὰς περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως καὶ ὀργανώσεως θεοπνεύστους παραγγελίας του. Τοῦτο ὅμως δυστυχῶς δὲν ἠμπόδισε τοὺς κατόπιν ἐλθόντας ἐπὶ τὸ πηδάλιον τῆς Ἐκκλησίας νὰ μεταβάλωσιν ἄρδην τὴν Ἀποστολικὴν ὀργάνωσιν—***νὰ ἱδρύσωσι Χριστιανικὸν ἱερατεῖον*** καὶ νὰ θεσπίσωσι ***τὴν ἀγαμίαν τοῦ κλήρου.***

(δ) Εἰς τὸ τέλος τῆς τελευταίας αὐτῆς ἀπαντήσεως ἡ συνάδελφος «Ζωὴ» μᾶς παρουσιάζει καὶ ἓν χωρίον τῆς Ἀποκαλύψεως (ιδ΄. 4), ὡς ἀπόδειξιν τοῦ ὅτι ὄχι μόνον ὁ Παῦλος, ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰωάννης ἐξαίρει καὶ τιμᾷ ἰδιαζόντως τὴν διὰ θρησκευτικοὺς λόγους ἀγαμίαν. Τὸ ὅλον χωρίον ἔχει ὡς ἑξῆς (κατὰ τὴν μετάφρασιν τοῦ Βάμβα): «Καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ Ἀρνίον, ἱστάμενον ἐπὶ τὸ ὄρος Σιὼν καὶ μετ᾿ αὐτοῦ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, ἔχουσαι τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ γεγραμμένον ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. Καὶ ἤκουσα φωνὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὡς φωνὴν ὑδάτων πολλῶν καὶ ὡς φωνὴν βροντῆς μεγάλης· καὶ ἡ φωνή, ἣν ἤκουσα, ἦτο ὡς κιθαρῳδῶν, οἵτινες ἐκιθάριζον μὲ τὰς κιθάρας αὐτῶν. Καὶ ψάλλουσιν ᾠδὴν νέαν ἐνώπιον τοῦ θρόνου καὶ ἐνώπιον τῶν τεσσάρων ζῴων καὶ τῶν πρεσβυτέρων, καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ μάθῃ τὴν ᾠδήν, εἰμὴ αἱ ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες, οἱ ἠγορασμένοι ἀπὸ τῆς γῆς. Οὗτοι εἶναι ***οἱ μὴ μολυνθέντες μετὰ γυναικῶν, διότι παρθένοι εἶναι.*** Οὗτοι εἶναι οἱ ἀκολουθοῦντες τὸ Ἀρνίον, ὅπου ἂν ὑπάγῃ. Οὗτοι ***ἠγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, ἀπαρχὴ εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸ Ἀρνίον·*** καὶ δὲν εὑρέθη ψεῦδος ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, διότι εἶναι ἄμωμοι ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ». Καὶ ἡ συνάδελφος μετὰ θριάμβου τονίζει τὰς λέξεις «μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν, διότι παρθένοι εἶναι», ὡς ἀπόδειξιν τῆς ἐξαιρετικῆς τιμῆς, ἣν ἀποδίδει ὁ Ἀπόστολος εἰς τὴν παρθενίαν, ἤτοι, τὴν ἀγαμίαν.

Ἂς μᾶς ἐπιτραπῇ νὰ ὑποδείξωμεν εἰς τὴν συνάδελφον τὰ ἑξῆς: (α) Ὅτι ὁλόκληρον τὸ ὡς ἄνω ὅραμα τοῦ Ἰωάννου εἶναι ***συμβολικὸν*** — τὸ ὄρος Σιών, τὸ Ἀρνίον, ὁ ἀριθμὸς 144,000, τὸ ὄνομα τοῦ Πατρός, ὅπερ φέρουσιν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν, ἡ φωνὴ τῶν κιθαριζόντων, ἡ ᾠδή, ὁ χαρακτηρισμὸς ὅτι αἱ

([1]) Α΄. Κορινθ. θ΄. 5: «Μὴ οὐκ ἔχομεν ἐξουσίαν ἀδελφὴν γυναῖκα περιάγειν, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀπόστολοι καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου καὶ Κηφᾶς»;

144,000 αὗται «ἠγοράσθησαν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων», κτλ. Θὰ ἦτο λοιπὸν παράδοξον ἂν ἐξ ὅλης τῆς ἀφηγήσεως μόνον ἡ λεπτομέρεια τῆς «παρθενίας» αὐτῶν τῶν χιλιάδων ἔπρεπε νὰ ἐννοηθῇ οὐχὶ συμβολικῶς, ἀλλὰ κυριολεκτικῶς. (β) Δοθέντος τοῦ συμβολισμοῦ τοῦ ὁράματος, ποῖοι εἶναι αὐτοὶ οἱ 144,000; Ἐὰν μὲ τὴν συνάδελφον ὑποθέσωμεν ὅτι αὐτοὶ εἶναι ὅλοι ***καλόγηροι***, τότε δὲν ὑπάρχει θέσις εἰς τὸν οὐρανὸν διὰ τοὺς πιστούς, ὅσοι ἐπὶ τῆς γῆς ἦλθον εἰς γάμου κοινωνίαν. Οὕτως ἀποκλείει ἡ συνάδελφος ἀκόμη καὶ τοὺς ἐγγάμους Ἀποστόλους, Πέτρον καὶ ἄλλους (¹).

Βλέπει λοιπὸν πᾶς τις εἰς ποῖα γελοῖα συμπεράσματα φερόμεθα, ἂν δεχθῶμεν τὴν ἑρμηνείαν τῆς συναδέλφου! Ἀλλὰ (γ) τὰς 144,000 ταύτας συναντῶμεν καὶ εἰς ἄλλο κεφάλαιον τῆς αὐτῆς Ἀποκαλύψεως (ζ'. 2—4): «Καὶ εἶδον ἄλλον ἄγγελον ἀναβαίνοντα ἀπὸ ἀνατολῆς ἡλίου, ἔχοντα σφραγῖδα τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ ἔκραξε μετὰ φωνῆς μεγάλης πρὸς τοὺς τέσσαρας ἀγγέλους, εἰς οὓς ἐδόθη νὰ βλάψωσι τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν, λέγων. Μὴ βλάψητε τὴν γῆν μήτε τὴν θάλασσαν μήτε τὰ δένδρα, ἕως οὗ σφραγίσωμεν τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐπὶ τῶν μετώπων αὐτῶν. Καὶ ἤκουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐσφραγισμένων—ἑκατὸν τεσσαράκοντα τέσσαρες χιλιάδες ἐσφραγισμένοι ἐκ πάσης φυλῆς τῶν υἱῶν Ἰσραήλ». Ἐκ τῆς ἀντιπαραβολῆς τῶν δύο χωρίων ἐννοοῦμεν πληρέστατα περὶ τίνος πρόκειται. Εἰς ἀμφότερα συμβολίζονται ὅλοι οἱ διὰ τοῦ Ἀρνίου, ἤτοι, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, σωθέντες ἢ «ἀγορασθέντες» (πρβλ. Α'. Κορινθ. ϛ'. 20, ζ'. 23, Β'. Πέτρ. β'. 1) ἐκ τῆς ἁμαρτίας. Ἡ δὲ «παρθενία» αὐτῶν εἶναι ἡ ἁγνότης καὶ καθαρότης τῶν ἠθῶν, ἥτις εἶναι ἀπαραίτητον χαρακτηριστικὸν παντὸς σεσωσμένου ἀνθρώπου. Τὸ νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ Ἀπόστολος ἐννοεῖ ὡς «μόλυνσιν» τὸν γάμον, ὃν ἐνομοθέτησε καὶ ηὐλόγησεν ὁ Θεὸς καὶ ἐξηγίασεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός, εἶναι ὑπόθεσις τερατώδης.

Ἐπανερχόμενοι τέλος εἰς τὸν μοναχισμὸν *ὡς σύστημα*, ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι οὗτος ὑπῆρξε μεγάλης πνευματικῆς ζημίας πρόξενος ἐν τῇ Χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ, ὄχι ἁπλῶς διὰ τὰς «καταχρήσεις» του, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν βασικήν του ἀρχήν. Τοῦτο πιστοποιεῖται τόσον πανηγυρικῶς ὑπὸ τῆς ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε εἶναι εὐχάριστον ὅτι ὁ θεσμὸς οὗτος ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας εὑρίσκεται εἰς τὸ στάδιον τῆς παρακμῆς καὶ βαθμιαίας διαλύσεως. Τὸ ὅτι εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἱδρύθησαν νεωστὶ μοναστήριά τινα δῆθεν τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ὡς διατείνεται ἡ συνάδελφος «Ζωή», οὐδόλως μεταβάλλει τὴν μεγάλην ταύτην ἀλήθειαν. Τὰ «Ἀγγλικανικὰ» ἐκεῖνα μοναστήρια ἱδρύθησαν οὐχὶ ὑπὸ τῆς καθόλου Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ᾽ ὑπὸ τῶν λεγομένων «Ἀγγλοκαθολικῶν», τῆς μερίδος δηλ. ἐκείνης, ἥτις καταχρηστικῶς μόνον παραμένει ἐντὸς τῆς Ἀγγλικανικῆς μάνδρας, ἐνῷ εἶναι ξένη πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας καὶ ζητεῖ νὰ ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὅλα ἐκεῖνα τὰ παρείσακτα δόγματα καὶ θεσμοὺς (τὴν Μετουσίωσιν, τὴν προσκύνησιν ἁγίων, εἰκόνων καὶ λειψάνων, τὸ καθαρτήριον πῦρ, τὰ ἱερατικὰ προνόμια, τὰς γονυκλισίας, τὰ θυμιάματα, τὰς τακτὰς

(¹) Ἐὰν μάλιστα ἐφαρμόσωμεν αὐστηρῶς τὴν κυριολεξίαν, ἣν θέλει ἡ συνάδελφος, τὸ ἀνωτέρω χωρίον ἀποκλείει τοῦ οὐρανοῦ καὶ...... τὰς *καλογραίας*, διότι αἱ 144,000 εἶναι προφανῶς *ἄρρενες*, ἀφοῦ «δὲν ἐμολύνθησαν μετὰ γυναικῶν»!

νηστείας, κλπ.), ἅτινα ἡ Εὐαγγελικὴ Ἀναμόρφωσις τοῦ 16ου αἰῶνος ἐσάρωσεν ἐκ τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλ' οἱ «Ἀγγλοκαθολικοὶ» οὔτοι ἀποτελοῦσιν ἐν Ἀγγλίᾳ πενιχρὰν μειονότητα, ἥτις μοιραίως θὰ μεταστῇ εἰς τὸν Παπισμόν, εἰς ὃν καὶ ἀνήκει. Οὐδεμίαν ὅμως ἐπίδρασιν ἀσκοῦσιν ἐπὶ τῆς Εὐαγγελικῆς Χριστιανωσύνης, ὡς φαίνονται φανταζόμενοι οἱ περὶ τὴν συνάδελφον «Ζωήν». Διότι οἱ Εὐαγγελικοὶ Χριστιανοὶ πάσης ἀποχρώσεως εἶναι ἀπολύτως σύμφωνοι καὶ ἡνωμένοι εἰς τὴν ἀποδοκιμασίαν ὅλων αὐτῶν τῶν θεσμῶν τῆς Παπικῆς, ὡς καὶ τῆς Ὀρθοδόξου, διδασκαλίας. Μεταξὺ δὲ τῶν θεσμῶν τούτων, οὐδεὶς ἀποδοκιμάζεται τόσον κατηγορηματικῶς ὑπὸ τῆς Εὐαγγελικῆς Χριστιανωσύνης (καὶ ὑπὸ τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ γενικῶς), ὅσον ὁ θεσμὸς τοῦ μοναχισμοῦ ἢ καλογηρισμοῦ.

ΚΛΕΩΝ

Διήγημα ἐκ τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας τοῦ 3ου αἰῶνος μ. Χρ.

Κεφ. Β'.

Εἶναι εὐτύχημα ὅτι ἡ ζωὴ ἀποτελεῖ σειρὰν ἡμερῶν ***παρούσης πραγματικότητος***, ἄλλως ὁ μακρὸς χρόνος, ὅστις ἐπηκολούθησεν εἰς τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Κλέωνος διὰ τὸ στρατόπεδον τοῦ Βορρᾶ, θὰ ἦτο διὰ τὴν μικρὰν Μαΐαν δοκιμασία ὑπερβαίνουσα τὴν ἀντοχὴν τῆς παιδικῆς της φιλοσοφίας. Εὐτυχῶς αἱ οἰκιακαὶ ἀσχολίαι, ἡ περιποίησις τοῦ πατρός της, ἡ ἀδιάκοπος ἐπίδρασις τοῦ χαρμοσύνου φυσικοῦ περιβάλλοντος ἐπὶ τῆς νεαρᾶς της ψυχῆς, ὑπερίσχυσαν τῆς λύπης διὰ τὴν ἀπομόνωσίν της, ἡ δὲ ἡβικὴ ἡλικία, ἥτις ἀνέπτυξεν εἰς τὸ σῶμά της ὅλον τὸ γόητρον τῆς νεότητος, ἀνέδειξεν ἐν τῇ ψυχῇ της τὴν γαλήνην, ἥτις πηγάζει ἐκ τῆς ἐλπίδος, καὶ ἥτις τρέφεται ἐκ τῶν τρυφερῶν καὶ ἀταράχων παιδικῶν ἀναμνήσεων.

Ἐν τῷ μεταξύ, ὁ Κλέων μεταφερθεὶς ἀποτόμως ἐκ τοῦ οἰκογενειακοῦ περιβάλλοντος εἰς περιβάλλον ἀποκλειστικῶς ἀνδρικόν, καὶ εὐθὺς ὑποβληθεὶς εἰς τὴν πειθαρχίαν τοῦ στρατοῦ, ἀνεπτύσσετο εἰς ἄνδρα καὶ ἐμάνθανε τὴν ζωὴν τοῦ στρατιώτου. Ἡ δριμύτης τῶν βορεινῶν κλιμάτων μὲ τὰς κακουχίας τῆς περιπετειώδους ἐκστρατείας ἐσκληραγώγησε τὸ σῶμά του, ἐνῷ αἱ μάχαι, οἱ αἰφνίδιοι κίνδυνοι, ἡ διαρκὴς ἀνάγκη ἀγρυπνίας καὶ ἑτοιμότητος, ἐνίσχυον τὴν θέλησίν του καὶ διέπλαττον τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἀποφασιστικότητά του, εἰς βαθμὸν ὥστε νὰ προσελκυσθῇ ἐπ' αὐτοῦ ἡ προσοχὴ τῶν ἀνωτέρων του. Ἐντὸς δὲ ὀλίγων ἐτῶν ἀνῆλθεν εἰς βαθμὸν ὑψηλὸν καὶ ἐκ τῶν μᾶλλον ὑπευθύνων εἰς τὸν στρατόν.

Ἡ σύναψις ἀνακωχῆς ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τοῦ Βορρᾶ, ἥτις προεμηνύετο διαρκής, τὸν ἀφῆκεν ἐλεύθερον νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν καὶ νὰ ἐπανίδῃ τὸν φιλόξενον οἶκον τοῦ προστάτου του, ὅπου εἶχε διέλθει τὰ ἀμέριμνα καὶ εὐτυχῆ

έτη της παιδικής του ηλικίας. Ἀλλὰ μόλις ἀφιχθείς, ἔμαθεν ὅτι ὁ στρατηγὸς Γάϊος Σερτώριος, κληθεὶς αἰφνιδίως εἰς Ρώμην δι' ἐπείγουσαν ὑπόθεσιν, εἶχεν ἀναχωρήσει διὰ τὴν Ἰταλίαν πρὸ δύο μόλις ἡμερῶν.

Ἠσθάνετο ὅμως ὁ Κλέων τὴν ἀνάγκην νὰ ἀνανεώσῃ τὸ παρελθὸν ἐπὶ τόπου ἀνευρίσκων τὰ ἴχνη τῶν ἀγαπητῶν του. Διῆλθε λοιπὸν τὴν πρὸ τῆς ἐπαύλεως στοάν, ὅπου ὁ θετὸς πατήρ του ἐσυνείθιζε νὰ διέρχεται τὰς ὥρας τῆς ἀναπαύσεώς του, καὶ ἐπὶ ἀρκετὴν ὥραν ἐκύτταξε πρὸς τὸν κῆπον, ὅπου ἄλλοτε ἔπαιζε μετὰ τῆς Μαΐας. Ἡ αἴθουσα τῆς ὑποδοχῆς, μὲ τὰς τοιχογραφίας τὰς παριστανούσας διαφόρους πολεμικὰς σκηνάς, ἦτο ἀκριβῶς ὅπως τὴν εἶχεν ἰδεῖ διὰ τελευταίαν φορὰν κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του. Ἡ ἀρχαϊκοῦ ρυθμοῦ πολυθρόνα τοῦ στρατηγοῦ ἦτο εἰς τὴν θέσιν της, ἐνῷ ἐπὶ τῆς πλησίον τραπέζης δοχεῖον ἀνθέων ἀκόμη νωπῶν, καὶ τὸ ἀδράκτιον τῆς Μαΐας ἐμαρτύρουν πόσον ἐσπευσμένως εἶχε γείνει ἡ ἀναχώρησίς των. Εἰς τὸ δωμάτιον τῆς Μαΐας τὸ μικρὸν πλοῖον, τὸ ὁποῖον αὐτὸς εἶχε κατασκευάσει καὶ δωρήσει εἰς τὴν μικράν, κατεῖχε θέσιν τιμῆς εἰς περίβλεπτον μέρος. Μετὰ συγκινήσεως εἶδεν ὁ Κλέων τὸ τεκμήριον τοῦτο τῆς πιστῆς ἀναμνήσεως. Πόσαι ἀναμνήσεις γλυκεῖαι καὶ ποῖαι σκέψεις δὲν ἀνεκινήθησαν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ νεαροῦ Ἕλληνος, κατὰ τὸ ἱερὸν τοῦτο προσκύνημα! Ἀλλ' ἂς ἀκούσωμεν τὸν ἴδιον διατυπώνοντα τὰ αἰσθήματά του εἰς τὸ ἡμερολόγιόν του:

—«Ἰδοὺ καὶ πάλιν εὑρίσκομαι εἰς τὸν τόπον, ὅπου διῆλθον τὴν παιδικήν μου ἡλικίαν. Περιφέρομαι ὑπὸ τὴν στοὰν τῆς ἐπαύλεως, καὶ κατέρχομαι εἰς τὸν κῆπον. Ἐκεῖ παρὰ τὸ ἄγαλμα τῆς Ἀρτέμιδος τὴν παραμονὴν τῆς ἀναχωρήσεώς μου διηγήθην τὰς ἀναμνήσεις τῆς οἰκογενείας μου καὶ τῆς πατρίδος μου Ἑλλάδος εἰς τὴν Μαΐαν. Βλέπω ἀκόμη τοὺς ὡραίους δακρυσμένους ὀφθαλμούς της προσηλωμένους ἐπάνω μου καὶ ἀκούω τὰς δειλὰς λέξεις παρηγορίας, τὰς ὁποίας μοῦ ἐψέλλισεν, ὅταν ἤκουσε τὰς συμφοράς μας. Πολλὰς ἄλλας ἔκτοτε συγκινήσεις ἐγνώρισα καὶ νομίζω ὅτι αἰῶνες μὲ χωρίζουν ἀπὸ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τῆς ζωῆς μου. Μοῦ φαίνεται ὅτι δὲν εἶμαι πλέον ὁ αὐτός........ Καὶ ἡ Μαΐα βεβαίως θὰ ἤλλαξε· δὲν εἶναι πλέον τὸ κοριτσάκι ἐκεῖνο, ἀλλ' ἡ ψυχή της θὰ ἔμεινεν ἁγνή, ὡς ἦτο τότε. Ὑπὸ τὴν πατρικὴν στέγην θὰ διετήρησε τὴν μακαρίαν ἄγνοιαν, τὴν γαλήνην καὶ τὴν χαρὰν τῆς παιδικῆς ἡλικίας. Ἐπροφυλάχθη ἀπὸ τὴν δηλητηριασμένην πνοὴν τοῦ κόσμου, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγὼ εἶμαι τόσα χρόνια τώρα ἐκτεθειμένος. Ἐμεγάλωσε ἄσπιλος καὶ ὡραία ὡς τὸ κρῖνον, ὑπὸ τὴν σκιὰν τοῦ γηραιοῦ πλατάνου.

Ὅταν μετ' ὀλίγον ἐπιστρέψουν ἐκ τῆς Ἰταλίας, θὰ ἴδω ποίας μεταβολὰς ἔφεραν τὰ ἔτη ἐπὶ τῆς θελκτικῆς ἐκείνης ὑπάρξεως. Θὰ ἴδω ἂν ἡ ἐπιστροφή μου ἦναι καὶ δι' αὐτὴν πρόξενος τόσης εὐτυχίας, ὅσης εἶναι δι' ἐμέ......

— Παράδοξον τῷ ὄντι εἶναι νὰ εὑρίσκῃ κανεὶς ἀπαραλλάκτως ἀμετάβλητα τὰ μέρη ὅπου ἔζησεν ἄλλοτε, ἐνῷ ὁ ἴδιος αἰσθάνεται τὸν ἑαυτόν του ἀδιακόπως παρασυρόμενον ὑπὸ τοῦ ρεύματος τῆς μεταβολῆς. Τοῦτο μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι ἡ ὕπαρξίς μας δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ μία ταχεῖα διέλευσις πρὸς ἓν ἄγνωστον τέλος. Ναί, ὅσον καὶ ἂν ἀκολουθοῦμεν τὰς ὑποδείξεις τοῦ λογικοῦ, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξέλθωμεν τοῦ μυστηριώδους κύκλου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου περιστρεφόμεθα ἀπὸ τῆς γεννήσεως μέχρι τοῦ τάφου.

— Καὶ δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ἐννοήσωμεν ἂν τὸ θαυμάσιον ὅραμα τῆς φύσεως, ἥτις μᾶς περιβάλλει, εἶναι πράγματι εἰκὼν τοῦ ἀπείρου Ὄντος, ἢ ἂν χρησιμεύῃ ἁπλῶς ὡς ὡραῖον παραπέτασμα, ὅπως μᾶς ἀποκρύψῃ τὸν Δημιουργὸν ἀπὸ τὸν διακαῆ μας πόθον τοῦ νὰ Τὸν γνωρίσωμεν.

— Ἐὰν πράγματι ὁ ὑλικὸς κόσμος ἦναι παραπέτασμα, τί εὑρίσκεται ὄπισθεν αὐτοῦ; Μᾶς χωρίζει αὐτὸ ἀπὸ βάραθρον σκότους καὶ ἀνυπαρξίας, ἢ εἶναι σύμβολον νέου καὶ ἐνδόξου Φωτός;

— Εἶναι δυνατὸν ποτὲ τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα, τὸ ὁποῖον διατρέχει καὶ ἐρευνᾷ τὸ Σύμπαν, νὰ σβεσθῇ ὡς ἡ φλόξ, ἥτις ἐκπνέει μέσα εἰς τὴν στάκτην; Ἡ περίσσεια τῆς ζωῆς, τὴν ὁποίαν αἰσθάνομαι σφριγῶσαν ἐντός μου, θὰ ἐκμηδενισθῇ ὅπως ἡ τῶν ἀλόγων ζώων;

— Ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος μήπως ἦναι δύο φάσεις μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ὑπάρξεως, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς παρουσιάζεται καὶ ἀποσύρεται ἐναλλὰξ ἐμπρός μας;

— Δὲν ἔχει τελικὸν σκοπὸν ἢ σημασίαν ἡ ζωή; Τὸ Ἐγώ, τὸ ὁποῖον ἀγαπᾷ, φοβεῖται, παλαίει, μέλλει νὰ ἐξοντωθῇ τελείως; Ἀφοῦ δὲ ἐξοντωθῇ ἡ χαρά, ὁ φόβος, ἡ προσπάθεια, τί μένει; Ἐκμηδενίζομαι ἐγὼ τελείως, ἅμα χωρισθῶ ἀπὸ τὰ αἰσθήματά μου. Προτιμοτέρα ἡ ἀνυπαρξία ἀπὸ μίαν ἀπρόσωπον ἀθανασίαν!

Οἱ Στωϊκοὶ διδάσκουν τὴν ἀπάρνησιν πάντων τούτων, ἀλλὰ τί εἶναι ἡ τοιαύτη ὕπαρξις εἰμὴ πρόωρος θάνατος;

— Ἡ ἀρετή, ἡ εὐγενὴς πάλη τῶν εὐγενῶν ψυχῶν, ἡ ἐγκληματικότης τῶν βδελυρῶν χαρακτήρων, τὰ σφάλματα τῶν ἀδυνάτων, ἔχουν ὅλα τὴν αὐτὴν ἀξίαν; Προορίζονται ὅλα νὰ καταλήξουν εἰς τὸ αὐτὸ τέλος;

— Πόθεν προέρχονται αἱ καλαὶ καὶ αἱ κακαὶ ἐπιρροαί; Ὑπάρχουν δύο ἀρχαὶ ἐνεργοῦσαι εἰς τὸ σύμπαν, ἡ ἀρχὴ τοῦ καλοῦ καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ κακοῦ, ὅπως διδάσκουν οἱ σοφοὶ τῆς Ἀνατολῆς; Εἰς ποίαν δὲ ἐκ τῶν δύο ἀνήκομεν ἡμεῖς καὶ ποία θὰ ὑπερισχύσῃ τελικῶς;.......

— Ὢ, φῶς, ὤ, μυστήριον τῆς ζωῆς! Ποῖος θὰ σᾶς ἀποκαλύψῃ;

Εἰς μάτην ἠρεύνησα τὰς σχολάς, μίαν κατόπιν τῆς ἄλλης, διὰ νὰ σᾶς ἀνακαλύψω. Οὐδεμία ἠδυνήθη νὰ μὲ ἱκανοποιήσῃ. Μάλιστα, κατὰ τὸ λέγειν τινῶν, καὶ τὸ νὰ ἀναζητῇ κανεὶς τὴν ἀλήθειαν εἶναι μία ἄσκοπος καὶ ἀσυγχώρητος περιέργεια, διότι σκοπὸς τῆς ζωῆς εἶναι νὰ ὑποφέρῃ τὴν ζωήν».

***

Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι ἀπέτυχεν ἡ σκέψις τοῦ Γαΐου Σερτωρίου, ὅταν ἀπέσπασε τὸν Κλέωνα ἀπὸ τὰς φιλοσοφικὰς σχολὰς τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τὸν ἔστειλε νὰ γίνῃ στρατιώτης, ἀφοῦ ὁ Κλέων δὲν ἔπαυσε νὰ ἀπασχολῇ τὸ πνεῦμά του μὲ τὰ προβλήματα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ. Εἶχε φθάσει μὲ τιμήν, νεώτατος, εἰς ἐπίζηλον θέσιν ἐν τῷ στρατῷ καὶ ὅμως τὸ *ἕν, τὸ μόνον ἀπαραίτητον εἰς τὸν ἄνθρωπον* ἀπόκτημα, δὲν τὸ εἶχεν ἀποκτήσει!

***

Μίαν ἡμέραν, ἐνῷ περιεπάτει ὁ Κλέων ἐπὶ τῆς προκυμαίας τῆς Ἀλεξανδρείας,

συνομιλῶν μὲ συνάδελφόν του τινα ἀξιωματικὸν ὀνόματι Μάρκελλον, ὁ φίλος του διέκοψεν ἀποτόμως τὴν ὁμιλίαν καὶ ἐστάθη.

— «Παρ᾿ ὀλίγον», εἶπε, «νὰ φανῶ ἀσυνεπὴς εἰς τὸν λόγον μου. Εἶμαι προσκεκλημένος νὰ φάγω εἰς τοῦ Παπία, τοῦ πλουσιωτάτου ἐμπόρου τῆς πόλεως μας. Πρέπει νὰ σὲ ἀφήσω, Κλέων, ἐκτὸς ἂν θέλῃς νὰ μὲ συνοδεύσῃς. Θὰ κάμῃς μεγάλην εὐχαρίστησιν εἰς τὸν Παπίαν, διότι χθὲς ἀκόμη μοῦ ἔλεγε ὅτι θέλει νά σε γνωρίσῃ, καὶ μὲ παρεκάλει νά σε φέρω εἰς ἐπίσκεψίν του. Ἔρχεσαι λοιπόν; Θὰ ἤμεθα εἰς στενὸν φιλικὸν κύκλον».

—«Ἡ παρουσία ξένων μᾶλλον διαλύει τὴν διάχυσιν τῆς στενῆς συντροφιᾶς», ἀπήντησεν ὁ Κλέων· «ἐγὼ δὲν τοὺς γνωρίζω καθόλου».

—«Ὅπως θέλεις», εἶπεν ὁ Μάρκελλος. «Ὁ Παπίας ἂν καὶ ἦναι Χριστιανός, δὲν εἶναι ὅμως φανατικὸς καὶ αἱ συγκεντρώσεις του εἶναι ἐξαιρετικῶς λαμπραί. Θὰ ἐπερνούσαμεν καλά».

Ὁ Κλέων, ἀκούσας ὅτι πρόκειται περὶ Χριστιανικῆς οἰκογενείας, ἐδέχθη εὐθὺς νὰ συνοδεύσῃ τὸν φίλον του, διότι πρὸ πολλοῦ ἦτο περίεργος νὰ συναντήσῃ Χριστιανοὺς εἰς τὸν κοινωνικὸν βίον. Εἶχε γνωρίσει Χριστιανοὺς στρατιώτας εἰς τὸν στρατὸν καὶ τῷ εἶχε δοθῇ εὐκαιρία νὰ θαυμάσῃ τὴν σταθερότητα, μὲ τὴν ὁποίαν ἀνθίσταντο εἰς τοὺς πειρασμούς, ὡς καὶ τὴν καρτερίαν, μὲ τὴν ὁποίαν ἐδέχοντο τὰς τιμωρίας, αἵτινες τοῖς ἐπεβάλλοντο διὰ τὴν ἄρνησίν των ὅπως ἀποδώσουν θείας τιμὰς εἰς τὰ αὐτοκρατορικὰ λάβαρα.

Εἶχεν ἀκούσει ἀκόμη ἀπὸ τὴν ἐποχήν, ὅταν ἐσπούδαζεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ ἀπετέλουν μίαν αἵρεσιν Ἰουδαϊκήν, ὄχι πολὺ διαφέρουσαν τῆς φιλοσοφίας τοῦ Πλάτωνος, ἀλλ᾿ ἀναμεμιγμένην μὲ πρωτοφανεῖς τινας δεισιδαιμονίας. Ἐπὶ πλέον εἶχε μάθει, ὅτι τὰ ἱερά των βιβλία διεπνέοντο ὑπὸ ἀφαντάστου μυστικισμοῦ, περικλείοντος ὅμως καὶ ἠθικὰς διατάξεις ὑψίστης ἀξίας. Ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἔτρεφον σταθερὰν ἐλπίδα ζωῆς πέραν τοῦ τάφου, τὴν δὲ παροῦσαν ζωὴν ἐθεώρουν ἁπλῶς ὡς ἓν στάδιον μεταβάσεως πρὸς ἄλλην κατάστασιν.

Ὅλαι αἱ ἀναμνήσεις αὐταὶ ἐξεκέντησαν τὴν περιέργειαν τοῦ Κλέωνος, ὅπως γνωρίσῃ ἐκ τοῦ πλησίον τοὺς Χριστιανούς.

—«Σχετίζεσαι μὲ πολλοὺς Χριστιανούς;» ἠρώτησε τὸν φίλον του, ἐνῷ κατηυθύνοντο πρὸς τὸ μέγαρον τοῦ Παπία.

— «Κανένα ἄλλον δὲν γνωρίζω ἀπὸ τὸν Παπίαν», ἀπεκρίθη ὁ Μάρκελλος. «Ἄλλως τε οἱ Χριστιανοὶ ἀποφεύγουν, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τὴν συναναστροφὴν ὅλων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι δὲν συμμερίζονται τὰς ἰδέας των. Εἶναι δὲ οἱ περισσότεροι πτωχοὶ καὶ ἀγράμματοι. Ἡ ἀνοχὴ ὅμως τῶν αὐτοκρατόρων μας κατὰ τοὺς τελευταίους αὐτοὺς καιροὺς ὑπῆρξε τόσον μεγάλη, ὥστε σήμερον οἱ αἱρετικοὶ αὐτοὶ ζοῦν ὅπως θέλουν εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ μάλιστα δύνανται καὶ νὰ ὑπηρετήσουν εἰς τὸν στρατόν μας, ὅπως ὅλοι οἱ ἄλλοι Ρωμαῖοι πολῖται. Μεταξὺ ὅμως τῶν πολλῶν τοιούτων ὑπάρχουν καὶ τινές, οἱ ὁποῖοι ἐννοοῦν νὰ χαροῦν τὴν ζωὴν ὡς λογικὰ ὄντα. Τοιοῦτος εἶναι καὶ ὁ Παπίας».

— «Εἶπες ὅτι πιστεύουν εἰς τὴν ἀθανασίαν;» ἠρώτησεν ὁ Κλέων, σταματῶν καὶ προσηλώνων τὸ βλέμμα ἐπὶ τοῦ φίλου του.

— «Ἀκριβῶς δὲν ἠξεύρω· δὲν ἠσχολήθην ποτὲ μὲ τὰς ἰδιαιτέρας των δοξασίας. Ὁ Παπίας φροντίζει νὰ μὴν ἐνοχλῇ τοὺς φίλους του μὲ τοιαύτας συζητήσεις. Μοῦ ἀρκεῖ ὅτι δέχεται τὸν καλλίτερον κόσμον καὶ ὅτι τοὺς κάμνει τὴν λαμπροτέραν φιλοξενίαν ποῦ δύναται κανεὶς νὰ φαντασθῇ. Τὰ ἄλλα ἐνδιαφέρουν αὐτόν, ὄχι ἐμέ. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι διαδίδεται ὅτι ὁ ἔνδοξος καὶ γενναῖός μας αὐτοκράτωρ Δέκιος μισεῖ ἀπροκαλύπτως τοὺς Χριστιανοὺς καὶ σκέπτεται νὰ τοὺς ἐξοντώσῃ. Ἂν αὐτὸ ἀληθεύσῃ, πρέπει ἢ ἐγὼ νὰ παύσω νὰ συχνάζω εἰς τοῦ Παπίου ἢ ὁ Παπίας νὰ ἀφήσῃ τὴν ἰδιοτροπίαν του αὐτὴν τὴν Χριστιανικήν. Ἄλλο τίποτε δὲν ἠξεύρω περὶ τῶν Χριστιανῶν, εἰμὴ ὅτι ἀναμεταξύ των λέγονται ὅλοι ***ἀδελφοὶ*** καὶ ἀποβλέπουν εἰς συνάντησιν μετὰ θάνατον εἰς ἕνα εἶδος Ἠλυσίων πεδίων».

Μὲ τὴν ὁμιλίαν αὐτὴν οἱ δύο φίλοι ἔφθασαν πρὸ τοῦ μεγάρου τοῦ Παπίου, ἐπὶ τοῦ ἀνωφλίου τῆς θύρας τοῦ ὁποίου ἦτο ἐπιγραφὴ κεχαραγμένη μὲ χρυσᾶ γράμματα: «***Οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν***», κάτωθεν δὲ αὐτῆς αἱ λέξεις: «***Τὸ πολίτευμα ἡμῶν ἐν οὐρανῷ ὑπάρχει***».

Τὸ ἔξοχον τῶν λέξεων τούτων ἐπροξένησε βαθεῖαν ἐντύπωσιν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ Κλέωνος. Ἐσκέφθη:

— «Ὁποῖοι πρέπει νὰ ἦναι αὐτοὶ οἱ Χριστιανοί! Καὶ πῶς νὰ μὴ μένουν ἀτάραχοι ἐν μέσῳ τῶν τρικυμιῶν τοῦ βίου, ἀφοῦ ἔχουν τὴν βεβαιότητα ὅτι τοὺς ἀναμένει αἰώνιος εὐδαιμονία ἐκεῖ!»

Ὁ οἰκοδεσπότης ἦλθεν εἰς προϋπάντησίν των, ἐχαιρέτισε δὲ τὸν Κλέωνα μὲ τὴν μεγαλειτέραν ἐγκαρδιότητα.

Εὐθὺς ὡδηγήθησαν εἰς τὸ πολυτελὲς λουτρόν, μεθ᾿ ὃ περιεβλήθησαν μὲ τὰς συνήθεις πλουσίας ἀμφιέσεις τῶν τοιούτων εὐωχιῶν. Εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς τραπέζης εὗρον ὅλα εὐπρεπισμένα κατὰ τὸν τρόπον τῶν μεγάλων Ρωμαϊκῶν συμποσίων. Τὰ ἀνάκλιντρα, ἡμικυκλοειδῶς τοποθετημένα γύρω τῆς τραπέζης, ἦσαν ἐξ εὐώδους ξυλείας, πλουσίως πεποικιλμένης μὲ χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ σχέδια καὶ μὲ πολυτίμους λίθους. Ἐπ᾿ αὐτῶν εἶχον στρωθῆ μαλακοὶ μεταξωτοὶ τάπητες καὶ χρυσοποίκιλτα προσκεφάλαια, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἀκουμβοῦσαν οἱ συνδαιτυμόνες. Εὐσταλεῖς Ἱσπανοὶ δοῦλοι ἐπέθεσαν στέφανον ἀνθέων ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἑκάστου συνδαιτυμόνος καὶ τὸν ἐρράντισαν μὲ ἐκλεκτὰ ἀρώματα. Τὰ ἐξαισιώτατα φαγητὰ τῆς Ρωμαϊκῆς μαγειρικῆς διεδέχοντο ἄλληλα ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ οἱ ἐκλεκτότεροι οἶνοι ἐπλήρουν τὰ ποτήρια. Τὰς συνομιλίας τῶν προσκεκλημένων διέκοπτον εὐχαρίστως ἐκ διαλειμμάτων μουσικὴ καὶ χοροὶ ὑπὸ ἐπιδεξίων χορευτῶν. Πίδακες ὕδατος εἰς μίαν ἐσωτέραν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἐδρόσιζον τὴν ἀτμόσφαιραν καὶ ἐμετρίαζον τὴν βαρεῖαν ὀσμὴν τῶν ἀρωμάτων. Αἱ διακοσμοῦσαι τὴν αἴθουσαν τοιχογραφίαι, ἔργα Ἑλλήνων καλλιτεχνῶν, προσέθετον μεγαλοπρέπειαν εἰς τὸ περιβάλλον.

Ὅλα αὐτὰ τὰ παρετήρει ὁ Κλέων σιωπηλῶς. Δὲν τοῦ διέφυγεν ἡ παράλειψις πρὸ τοῦ φαγητοῦ τῆς συνήθους σπονδῆς πρὸς τοὺς θεούς, οὔτε ἡ ἀπουσία πάσης παραστάσεως θεοτήτων καὶ ἡρώων τῆς μυθολογίας εἰς τὴν διακόσμησιν τῆς αἰθούσης καὶ τῶν σκευῶν τῆς τραπέζης. Ἀντὶ αὐτῶν ἔβλεπε διακοσμητικὰ σχέδια

ἐξ ἀνθέων καὶ πτηνῶν — φοίνικας, περιστερὰς καὶ διάφορα συμβολικὰ συμπλέγματα μονογραμμάτων, αἱ δὲ τοιχογραφίαι παρίστανον σκηνὰς ἐκ τῆς Ρωμαϊκῆς ἱστορίας ἢ καὶ ὁμάδας συμβολικάς, τῶν ὁποίων ὁ Κλέων ἠγνόει τὴν σημασίαν.

Ἡ συνομιλία πέριξ τῆς τραπέζης ἦτο γενική· ἐθίχθη μὲν καὶ ἡ πολιτική, ἀλλ' ἐγένετο θερμοτέρα ἡ συζήτησις προκειμένου περὶ τοῦ ἐμπορίου, τῆς αὐξανούσης ὑψώσεως τῶν ὑδάτων τοῦ Νείλου καὶ τῆς ἐπιδράσεως ταύτης ἐπὶ τῆς εὐημερίας τῆς χώρας.

Οἱ συνδαιτυμόνες ἐφαίνοντο ὅτι ἀπέφευγον ἐπιμελῶς νὰ φέρουν τὴν ὁμιλίαν ἐπὶ τοῦ θεάτρου καὶ τῶν δημοσίων θεαμάτων ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὰς γνωστὰς προλήψεις τῶν Χριστιανῶν, ἀλλ' ὁ ἴδιος οἰκοδεσπότης δὲν ἐβράδυνε νὰ φέρῃ τὸ θέμα τοῦτο εἰς τὸ μέσον, ἐπαινῶν εἰς τοὺς φίλους του τὴν τέχνην διασήμου τινὸς ἠθοποιοῦ. Ἐφαίνετο δὲ ἐν γένει ὅτι σκοπίμως ἀπέφευγε κάθε τι, τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ τὸν χαρακτηρίσῃ ὡς ἔχοντα προλήψεις καὶ ἰδιοτροπίας. Τοῦτο δὲ τόσον ἐπιτυχῶς ἔπραξεν, ὥστε τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἑσπέρας διέρρευσεν ἐν μέσῳ τῆς διαχύσεως, ἥτις τότε ἐχαρακτήριζε τὰς ἐθνικὰς συναστροφάς. Ἐν τῷ μέσῳ ὅμως τῆς χλιδῆς καὶ φαιδρότητος αἱ λέξεις: «Τὸ πολίτευμα ἡμῶν ἐν οὐρανῷ ὑπάρχει», ἐπανήρχοντο εἰς τὴν μνήμην τοῦ Κλέωνος καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποφύγῃ τὴν σκέψιν, ὅτι τὰ δικαιώματα τοῦ Παπίου ἐπὶ τῆς ἐπουρανίου κληρονομίας ἐφαίνοντο πολὺ ἰσχνά, τοὐναντίον δὲ μάλιστα, ὅτι δὲν ἐφαίνετο οὗτος ν' ἀποβλέπῃ εἰς ἄλλην πατρίδα ἀπὸ τὴν γῆν!...

Ἀφοῦ ἀπεσύρθησαν ὁριστικῶς οἱ δοῦλοι ἐκ τῆς αἰθούσης, ἡ συνομιλία ἔλαβε χαρακτῆρα οἰκειότερον· ἡ δὲ καλὴ διάθεσις, ἥτις συνήθως διαδέχεται τὸ φαγητόν, ἔκαμνεν ἕκαστον τῶν συνδαιτυμόνων νὰ ἐκφράσῃ τὴν γνώμην του ἐλευθέρως. Εἰς τὴν συζήτησιν ἔλαβε μέρος εἷς Ἰουδαῖος Πλατωνιστής, εἷς Πλατωνικὸς Ἰουδαΐζων, εἷς Γνωστικός, εἷς μεγαλέμπορος ἐκ τῆς Ἀνατολῆς καὶ ὁ Μάρκελλος. Ὅλοι αὐτοί, φιλελεύθεροι καὶ πλήρεις ἐπιεικείας διὰ τὰς ἀντιθέτους γνώμας, συνεζήτουν ἀκαδημαϊκῶς, ἐπιδεικνυόμενοι μᾶλλον ἢ ὑποστηρίζοντες τὰς ἰδέας των μὲ πεποίθησιν.

Ὁ Παπίας, ὠχυρούμενος ὄπισθεν τῆς ἀψόγου κοσμικῆς του λεπτότητος καὶ τῆς ἀνοχῆς τῶν ξένων ἰδεῶν, δὲν ἐξετίθετο ἐνώπιον τῶν φίλων του διὰ γενναίας ὑπερασπίσεως τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, εἰς τὴν ὁποίαν ἄλλως τε ἀνῆκε κληρονομικῶς, ἐκ γονέων Χριστιανῶν. Ἐπῄνει μεγάλως τὸν Πλάτωνα καὶ παρέβαλλε τὸ σύγγραμμά του πρὸς τὰ τοῦ Γαλιλαίου Ἰωάννου. Ὁσάκις δὲ εἰς τὴν συζήτησιν ἀνέφερε τὰ Χριστιανικὰ δόγματα, τὰ περιέβαλλε μὲ ὅρους φιλοσοφικούς, οἱ ὁποῖοι ἀπέφευγον μὲν νὰ σκανδαλίζουν τοὺς τ' ἀντίθετα πρεσβεύοντας, ἀλλὰ καὶ ταυτοχρόνως οὐδόλως τοὺς διεφώτιζον. Ὁμιλῶν περὶ τοῦ ἀνθρωπίνου λογισμοῦ καὶ περὶ τοῦ θείου Λόγου, ἀνέπτυσσε ἕνα μυστικισμὸν ἀόριστον, παριστάνοντα τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ὡς ἀπαύγασμα τῆς θεότητος, προωρισμένον νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς αὐτὴν τελικῶς.

Ὁ Κλέων παρηκολούθει προσεκτικῶς πᾶν ὅ,τι ἐλέγετο ἐπὶ τῶν σπουδαιοτάτων τούτων ζητημάτων, ἡ δὲ ἀνάμιξις τῆς φιλοσοφίας μὲ τὰ δόγματα τῆς νέας θρησκείας προεκάλουν εἰς τὴν ψυχήν του τὴν ἀπογοήτευσιν, ἥτις ἐπήγαζεν ἐκ

τῆς ἀναγνωρίσεως ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς δὲν διέφερε κατὰ βάθος ἀπὸ τὴν φιλοσοφίαν τοῦ Πλάτωνος. Ἠπόρει δὲ διατὶ νὰ θεωρῆται παράνομος καὶ νὰ καταδιώκεται, ἀντὶ νὰ ἀφεθῇ ἐλεύθερος ὡς καὶ τὰ λοιπὰ φιλοσοφικὰ συστήματα. Τὰς σκέψεις του ταύτας ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν Παπίαν, πλησίον τοῦ ὁποίου ἐκάθητο. Ὁ Παπίας τῷ ἀπήντησε:

— «Βλέπεις λοιπὸν ὅτι τὸ κράτος δὲν μᾶς ἐννοεῖ, ἀλλὰ μᾶς κρίνει ὁμοίους πρὸς τοὺς παλαιοὺς φανατικοὺς τῶν πρώτων χρόνων; Εὐτυχῶς ἀρχίζει νὰ μᾶς γνωρίζῃ καλλίτερα, καὶ ἀπό τινων ἐτῶν τώρα μᾶς ἀφίνει ἡσύχους».

— «Ὑπάρχουν ἀκόμη μεταξύ σας τινὲς πρεσβεύοντες ὅσα ἐκεῖνοι οἱ φανατικοὶ τῶν πρώτων χρόνων τῆς αἱρέσεώς σας;»

— «Εἰς κάθε θρησκείαν ὑπάρχουν βεβαίως ἄνδρες ὑπερμέτρου εὐλαβείας, οἵτινες ἐπισύρουν ἐφ' ἑαυτῶν τὴν κοινὴν προσοχὴν καὶ διακωμώδησιν, ἐπὶ βλάβῃ αὐτῶν ἐκείνων τῶν δογμάτων, τὰ ὁποῖα πιστεύουν καὶ κηρύττουν. Ὁ πνευματισμὸς καὶ ὁ ἀσκητισμὸς εἶναι ὑπερβολαὶ τοῦ εἴδους τούτου. Εἰς πάσας δὲ τὰς αἱρέσεις οἱ ἄνθρωποι τῆς νοοτροπίας αὐτῆς ἀποτελοῦν τὰ παράδοξα φαινόμενα τοῦ πνευματικοῦ κύκλου· δὲν ἀντιπροσωπεύουν ἀκριβῶς τὴν ὁμολογίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκουν».

— «Δύναμαι νὰ σᾶς ἐρωτήσω, ἂν αἱ λέξεις, τὰς ὁποίας εἶδον ἄνωθεν τῆς θύρας σας, «**Τὸ πολίτευμα ἡμῶν ἐν οὐρανῷ ὑπάρχει**», ἐλήφθησαν ἐκ τῶν ἱερῶν σας βιβλίων;»

— «Βεβαίως. ἐκεῖθεν ἐλήφθησαν, ἀλλ' ὡς φαντάζεσθε, ἐπιτρέπεται καὶ εἰς τοὺς προσωρινῶς παροικοῦντας εἰς μίαν χώραν νὰ δημιουργήσουν εἰς ἑαυτοὺς προσωρινὴν κατοικίαν, ἐφ' ὅσον εὑρίσκονται ἀκόμη μακρὰν τῆς πατρίδος των!»

Ὁ Κλέων ἐσκέφθη καθ' ἑαυτόν: «Ναί, καὶ τόσον μᾶλλον καθ' ὅσον τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐλησμόνησαν τὴν οὐρανίαν ἐκείνην πατρίδα», ἀλλ' εἰς τὸν Παπίαν εἶπε μόνον:

— «Ἔχετε λοιπὸν μεταξύ σας ἀνθρώπους πιστῶς προσηλωμένους εἰς τὰ δόγματα ἐκεῖνα καὶ ἀκολουθοῦντας αὐτὰ ὡς κανόνα τῆς ζωῆς των;»

— «Εὑρίσκονται μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν τοιοῦτοι, ὅπως καὶ μεταξὺ τῶν Ἰουδαίων εὑρίσκονται ἄνθρωποι ἑρμηνεύοντες τὰς προφητείας κατὰ γράμμα, ἀλλὰ καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ κατέχονται ἢ ὑπὸ ἑνὸς ὑπερμέτρου θρησκευτικοῦ ἐνθουσιασμοῦ, ἢ ὑπὸ μιᾶς ἀφελεστάτης πίστεως, ἥτις δὲν ἔχει ἀνυψωθῇ μέχρι τῆς σοφίας τῶν τελείων».

Ὁ Κλέων ἔμεινεν ἐμβρόντητος, ἀκούων τὴν ἐξήγησιν ταύτην, ἔσπευσε δὲ νὰ προσθέσῃ:

— «Μοῦ εἶχαν εἰπεῖ ὅτι τὰ δόγματά σας τὰ συμμερίζονται ἐξ ἴσου ὅλοι, ἀλλ' ὡς βλέπω ὑπάρχουν καὶ μεταξύ σας οἱ «μεμυημένοι» καὶ οἱ μὴ τοιοῦτοι».

— «Πράγματι», εἶπεν ὁ Παπίας, «ὡρισμέναι δοξασίαι εἶναι προσιταὶ εἰς πάντας, ἀλλ' οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ ἀγράμματοι δὲν δύνανται νὰ φθάσουν μέχρι τῆς ἀφῃρημένης συγκεντρώσεως τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ἐκστάσεως. Ἔχομεν τὸν κλῆρον καὶ τοὺς λαϊκούς, τοὺς φιλοσόφους καὶ τὰ παιδιά. Ὅσον δι' ἐμέ, ἐγὼ εἶμαι ἄνθρωπος τῆς ἀγορᾶς, ἀλλ' οὐχ ἧττον σκέπτομαι νὰ ἀσχοληθῶ μὲ ὅλα αὐτὰ τὰ ζητήματα μίαν ἡμέραν».

— «Ποῦ μένουν οἱ φιλόσοφοί σας;» ἠρώτησεν ὁ Κλέων.

— «Ὁ Διονύσιος, ὁ ἐπίσκοπός μας, συνήθως διδάσκει τοὺς κατηχουμένους εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἔχομεν καὶ τὴν Σχολήν, ὅπου ὁ Κλήμης καὶ ὁ Ὠριγένης ἐδίδαξαν. Δύνασθε νὰ ἀκούσητε καί τινας τῶν διδασκάλων μας ὑπὸ τὰς στοὰς καὶ ἐπὶ τῶν προκυμαιῶν τῆς Ἀλεξανδρείας· φέρουν τὴν περιβολὴν τοῦ Σωκράτους καὶ περιστοιχίζονται ὑπὸ πολυπληθῶν ἀκροατῶν».

Μετὰ τοῦτο ἡ συνομιλία ἐγενικεύθη καὶ βραδύτερον ὀλίγον κατ' ὀλίγον οἱ προσκεκλημένοι ἀπῆλθον εἰς τὰ ἴδια.

Ἐνῷ δὲ ὁ Παπίας ἀπομείνας μόνος, συνέχαιρεν ἑαυτόν, διότι εἶχε παρασκευάσει τὸ πνεῦμα τοῦ νεαροῦ Ἕλληνος ἀξιωματικοῦ, ὅπως ἀποκρούσῃ τὴν κοινὴν ἰδέαν ὅτι οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ εἶναι φρενοβλαβεῖς καὶ δεισιδαίμονες, ὁ Κλέων ἐπέστρεφεν εἰς τὴν κατοικίαν του σύννους καὶ περίλυπος, σκεπτόμενος ὅτι δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ εὕρῃ εἰς τὸν Χριστιανισμὸν τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τὸ ὁποῖον ἀκαταπαύστως τὸν ἐβασάνιζεν, ἀφοῦ ἡ αἵρεσις αὕτη δὲν διέφερε ποσῶς ἀπὸ τὰ ἄλλα φιλοσοφικὰ συστήματα.

Πόσον ἦτο δικαιολογημένη ἡ ἀπογοήτευσίς του αὕτη! Διότι ἀπ' ἀρχῆς ἀπεδείχθη ὅτι ἡ Ἐκκλησία χάνει τὴν δύναμίν της τοῦ νὰ ἑλκύῃ ψυχάς, ἅμα ὡς ἀποβάλῃ τὴν σοβαρὰν ἀποκρουστικὴν αὐτῆς ἀτμόσφαιραν. Ἡ ὁμολογία, ἥτις δὲν ψυχραίνει τοὺς ἀδιαφόρους, δὲν παρέχει φῶς καὶ ὁδηγίαν εἰς τοὺς σοβαρῶς ζητοῦντας ταῦτα. Ὅταν τὸ ἅλας ἀποβάλῃ τὴν γεῦσίν του, δὲν δύναται νὰ ἐξυγιάνῃ τὸ μεμολυσμένον.

Ἐνῷ κατέβαινε τὴν ἐξωτερικὴν μαρμαρίνην κλίμακα τοῦ Παπίου, ὁ Κλέων παρετήρησε γέροντα ἀνάπηρον καθήμενον ἐκεῖ πλησίον, ὡς νὰ ἀναμένῃ κἄτι. Τὸν ἠρώτησε τί θέλει.

— «Ὁ κύριος τῆς οἰκίας μοῦ δίδει ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὀλίγην τροφήν, διότι δὲν εἶμαι πλέον εἰς θέσιν νὰ ἐργασθῶ», ἀπεκρίθη ὁ γέρων.

Τὴν αὐτὴν στιγμὴν εἷς ὑπηρέτης ἐπλησίασε τὸν γέροντα φέρων ἐντὸς καλαθίου ἀπομεινάριά τινα τῆς πλουσίας τραπέζης.

— «Δικαιοῦσαι νὰ λαμβάνῃς βοήθειαν ἀπὸ τὸν Παπίαν; Εἶσαι συγγενής του; ἠρώτησεν ὁ Κλέων.

— «Δὲν ἔχω κανὲν δικαίωμα ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν του», ἀπεκρίθη ὁ γέρων, «μόνον ὅτι εἴμεθα ἀδελφοὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ».

Ὁ Κλέων ἐσκέφθη: «Οἱ δεσμοὶ τῆς ἀδελφωσύνης δὲν εἶναι πολὺ ἰσχυροί, εἰς μίαν οἰκογένειαν ὅπου ὁ εἷς ἀδελφὸς περιορίζεται εἰς τὸ νὰ δίδῃ εἰς τὸν ἄλλον τὰ ψυχία τοῦ περισσεύματός του! Τοῦτο, ὡς φαίνεται, ἀληθεύει καὶ περὶ τῶν Χριστιανῶν· φέρουν ἓν κοινὸν ὄνομα, ἀποτελοῦν μίαν ὁμάδα κοινήν, ἀλλ' ὡς βλέπω ὅλα ταῦτα εἶναι κενὰ καὶ χωρὶς καμμίαν ἀξίαν».

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ) (ἀκολουθεῖ)

ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΙΣ

Παρακαλοῦνται οἱ ἀγαπητοὶ συνδρομηταὶ ἡμῶν νὰ σπεύσουν νὰ ἀνανεώσουν τὰς συνδρομάς των, ἅμα τῇ λήψει τοῦ παρόντος τεύχους. Τὸ τεῦχος Φεβρουαρίου θὰ ἦναι ἕτοιμον τὰς πρώτας ἡμέρας τοῦ Φεβρουαρίου, ἀλλ' εἰς οὐδένα θὰ ἀποσταλῇ, ὅστις δὲν ἔχει πληρώσει τὴν συνδρομὴν τοῦ ἔτους.

ΔΙΕΘΝΗ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΔΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1930

ΠΡΩΤΗ ΤΡΙΜΗΝΙΑ

Τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Βασιλείας

Ἰανουαρίου 5. — Ἡ παιδικὴ ἡλικία τοῦ Ἰησοῦ.
(Ματθ. β'. 10—23). ***Ματθ. α'. 21.***

Ἰανουαρίου 12. — Βάπτισμα καὶ πειρασμὸς τοῦ Ἰησοῦ.
(Ματθ. γ'. 13—δ'. 11). ***Ματθ. γ'. 17.***

Ἰανουαρίου 19. — Ὁ Ἰησοῦς ἀρχίζει τὴν διακονίαν Αὐτοῦ.
(Ματθ. δ'. 17—25). ***Ματθ. δ'. 17.***

Ἰανουαρίου 26. — Οἱ νόμοι τῆς Βασιλείας.
(Ματθ. ε'. 3—9, 17—20, 27—29, 43—48). ***Ματθ. ε'. 8.***

Φεβρουαρίου 2. — Πρώτη ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ.
(Ματθ. ϛ'. 5—13, 19—21, 31—33). ***Ματθ. ϛ'. 33.***

Φεβρουαρίου 9. — Προτροπαὶ καὶ Ἐπαγγελίαι.
(Ματθ. ζ'. 12, 15—27). ***Ματθ. ζ'. 19.***

Φεβρουαρίου 16. — Ὁ Ἰησοῦς θεραπεύων καὶ βοηθῶν.
(Ματθ. θ'. 1—13). ***Ματθ. η'. 17.***

Φεβρουαρίου 23. — Ἡ ἀποστολὴ τῶν Δώδεκα.
(Ματθ. θ'. 35—ι'. 8, 40—42). ***Ματθ. θ'. 37, 38.***

Μαρτίου 2. — Ὁ Ἰησοῦς διδάσκων περὶ Ἑαυτοῦ.
(Ματθ. ια'. 2—6, 25—30). ***Ματθ. ια'. 28.***

Μαρτίου 9. — Ἡ παραβολὴ τοῦ σπείροντος.
(Ματθ. ιγ'. 1—9, 18—23). ***Ματθ. ιγ'. 9.***

Μαρτίου 16. — Αἱ παραβολαὶ τῆς Βασιλείας.
(Ματθ. ιγ'. 31—33, 44—52). ***Ματθ. ιδ'. 17.***

Μαρτίου 23. — Ὁ Ἰησοῦς διδάσκων καὶ θεραπεύων.
(Ματθ. ιε'. 21—31). ***Ματθ. ζ'. 7.***

Μαρτίου 30. — Ἀναθεώρησις τῆς τριμηνίας. ***Ἡσα. θ'. 6.***

Β'. ΤΡΙΜΗΝΙΑ

Τὸ Εὐαγγέλιον τῆς Βασιλείας.

Ἀπριλίου 6. — Ὁ νόμος τοῦ Σταυροῦ.
(Ματθ. ις'. 13—26) ***Ματθ. ις'. 24.***

Ἀπριλίου 13. —Τὸ παιδίον καὶ ἡ Βασιλεία.
(Ματθ. ιη'. 1—6, 12—14, ιθ'. 13—15). ***Ματθ. ιθ'. 14.***

Ἀπριλίου 20. —Ἡ Ἀνάστασις.
(Ἰωάν. κ'. 1—16). ***Ματθ. κη'. 6.***

Ἀπριλίου 27. —Ἡ θυσία τῶν πάντων διὰ τὴν Βασιλείαν.
(Ματθ. ιθ'. 16—26). ***Ματθ. ς'. 20.***

Μαΐου 4. — Ἡ προαγωγὴ ἐν τῇ Βασιλείᾳ.
(Ματθ. κ'. 17—28). ***Ματθ. κ'. 28.***

Μαΐου 11. — Ὁ Ἰησοῦς ἐπευφημεῖται ὡς βασιλεύς.
(Ματθ. κα'. 1—11). ***Ματθ. κα'. 9.***

Μαΐου 18. — Ὁ Ἰησοῦς διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ.
(Ματθ. κβ'. 15—22, 34—40). ***Ματθ. κβ'. 37-39.***

Μαΐου 25. — Ὁ Ἰησοῦς περὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Βασιλείας.
(Ματθ. κε'. 1—13). ***Μάρκ. ιγ'. 33.***

Ἰουνίου 1. — Πιστότης καὶ ἀμέλεια.
(Ματθ. κε'. 14—30). ***Ματθ. κε'. 21.***

Ἰουνίου 8. — Ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν σκιὰν τοῦ Σταυροῦ.
(Ματθ. κς'. 31—46). ***Ματθ. κς'. 39.***

Ἰουνίου 15. — Ὁ Ἰησοῦς ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ.
(Ματθ. κζ'. 33—56). ***Ἑβρ. ιβ'. 2.***

Ἰουνίου 22. — Ὁ ἀναστηθεὶς Κύριος καὶ ἡ μεγάλη ἐντολή.
(Ματθ. κη'. 1—10, 16—20). ***Ματθ. κη'. 19.***

Ἰουνίου 29. — Ὁ Ἰησοῦς διδάσκων τὴν συγχώρησιν.
(Ματθ. ιη'. 21—35). ***Ματθ. ς'. 12.***

ἤ, Ἀναθεώρησις τῆς τριμηνίας. ***Ματθ. ις'. 16.***

Γ'. ΤΡΙΜΗΝΙΑ

Μεγάλαι μορφαὶ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Ἰουλίου 6. — Ἀβραάμ. (Γέν. ιβ'. 1—3, ιγ'. 7—12, Ἑβρ. ια'. 8—10). ***Ἑβρ. ια'. 8.***

Ἰουλίου 13. — Ἰακώβ. (Γέν. κε'. 29—34, κη'. 18—22, κθ'. 18—20, λγ'. 1—4, 18). ***Ματθ. ις'. 26.***

Ἰουλίου 20. — Μωϋσῆς.
(Ἐξόδ. γ'. 1—12). ***Ἑβρ. ια'. 27.***

Ἰουλίου 27. — Δεβόρα.
(Κριτ. δ'. 1—10). ***Ἡσα. λε'. 4.***

Αὐγούστου 3. — Ρούθ καὶ Ναομί.
Ρούθ α'. 6—10, 14—22. ***Πράξ. ιζ'. 26.***

Αὐγούστου 10. — Ἄννα.
Α'. Σαμ. α'. 9—18, 24—28, β', 19. ***Παροιμ. α'. 8.***

Αὐγούστου 17. — Σαούλ.
Α'. Σαμ. θ'. 15—17, 25—27, ι'. 1, ιθ'. 9—11, λα'. 1—4. ***Α'. Κορινθ. ι'. 12.***

Αὐγούστου 24. — Ἰωνάθαν καὶ Δαβίδ.
Α'. Σαμ. ιη'. 1—4, κ'. 14—17, 32—34, 41, 42, Β'. Σαμ. α'. 25—27. ***Παροιμ. ιη'. 24.***

Αὐγούστου 31. — Ἀμώς.
Ἀμὼς α'. 1, ζ'. 10—15, β'. 11, γ' 7—8. ***Ἡσα. ς' 8.***

Σεπτεμβρίου 7. — Ἰωσίας.
Β'. Βασ. κβ'. 1, 2, 8, κγ'. 1—3, 21—25. ***Ψαλμ. ριθ'. 105.***

Σεπτεμβρίου 14. — Ἱερεμίας.
Ἱερ. α'. 4—10, λα'. 27—34. ***Ρωμ. ιδ'. 12.***

Σεπτεμβρίου 21. — Ἰωνᾶς.
Ἰωνᾶ γ'. 1—5, 10, δ'. 1—11. ***Πράξ. ι'. 34, 35.***

Σεπτεμβρίου 28. — Ἀναθεώρησις: Τὸ μεγαλεῖον τῶν θεοσεβῶν.
Ψαλμ. ρια'. 10.

Δ'. ΤΡΙΜΗΝΙΑ

Μεγάλαι μορφαὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης.

'Οκτωβρίου 5.—Ζαχαρίας καὶ 'Ελισάβετ.
(Λουκ. α'. 5, 6, 57—66, 76—80). *Λουκ. α' 6.*

'Οκτωβρίου 12.—Μαρία ἡ μήτηρ τοῦ 'Ιησοῦ.
(Λουκ. β'. 15—19. 'Ιωάν. β'. 1—5, ιθ'. 25—27).
Λουκ. β'. 19.

'Οκτωβρίου 19.—Συμεὼν καὶ Ἄννα.
(Λουκ. β'. 25—39). *Ματθ. ε'. 8.*

'Οκτωβρίου 26.—Διεθνὴς Κυριακὴ 'Εγκρατείας.
(Γαλάτ. ε'. 13—26). *Α'. Κορινθ. θ'. 25.*

Νοεμβρίου 2.—Σίμων Πέτρος.
(Μάρκ. η'. 27—29, Λουκ. κβ'. 31—34,
'Ιωάν. ιη'. 25—27, κα'. 15—17). *Πράξ. δ' 13.*

Νοεμβρίου 9.—Θωμᾶς.
('Ιωάν. ια'. 14—16, ιδ'. 5—8, κ'. 24—29,
κα', 1, 2). *'Ιωαν. κ'. 28.*

Νοεμβρίου 16.—'Ο πιστὸς ἑκατόνταρχος.
(Ματθ. η'. 5—13). *Λουκ. ιγ'. 29.*

Νοεμβρίου 23.—'Ο πλούσιος νεανίας.
(Μάρκ. ι'. 17—27). *Λουκ. θ'. 23.*

Νοεμβρίου 30.—Ζακχαῖος ὁ τελώνης.
(Λουκ. ιθ'. 1—10). *Λουκ. ιθ'. 10.*

Δεκεμβρίου 7.—Στέφανος.
(Πράξ. ϛ'. 7—10, ζ'. 54—60). *Πράξ. ϛ'. 5.*

Δεκεμβρίου 14.—Σαῦλος ὁ Ταρσεύς.
(Πράξ. κβ'. 3—15). *Φιλιππ. γ'. 8.*

Δεκεμβρίου 21.—Τιμόθεος.
(Β' Τιμόθ. α'. 1—6, γ'. 14—16). *Β'. Τιμ. γ'. 15.*
ἤ, Μάθημα Χριστουγέννων,
(Λουκ. β'. 8—20).

Δεκεμβρίου 28.—'Αναθεώρησις τριμηνίας.
(Πράξ. ιϛ'. 1—3, Φιλιπ. β'. 19—22). *Φιλιπ. β'. 5.*